

De drie GODDELIJKE deugden

Tijdschrift van de heemkundekring
NICOLAUS POPPELIUS
van Ravels, Weelde en Poppel

Derde jaargang - Verschijnt driemaandelijks

Nr. 10 - 15 december '98

HEEMKUNDEKRING

NICOLAUS POPPELIUS

Postadres en Museum: Torenstraat 12, 2381 Weelde

Rekeningnummer: 733-3522204-67

Abonnement Tijdschrift + Lidgeld Heemkundekring: 600 frank

BESTUUR:

Voorzitter: L. Woestenburg, Beatrijs van Nazarethlaan 2, 2382 Poppel	656993
Secretaris: R. Verheyen, Welvaartstraat 14, 2300 Turnhout	421839
Penningmeester: A. Luyten, Berkenlaan 91, 2380 Ravels	658346
Leden: J. Nooyens, Overbroek 15B, 2382 Poppel	658636
L. Schats, Zandoerleseweg 5, 5511 AA Knegsel	040/2053276
F. Slegers, Steenweg op Weelde 60, 2382 Poppel	655751
P. Van Baelen, Weeldestraat 35, 2381 Weelde	655161
L. van den Berk, Mierdsedijk 111, 2382 Poppel	656954
A. Van Gils, Klein Ravels 109, 2380 Ravels	655258
M. Van Gorp, Grote Baan 97, 2380 Ravels	656905
M. Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel	658838
M. Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Weelde	655156

REDACTIELEDEN:

L. Schats, Zandoerleseweg 5, 5511 AA Knegsel (Nederland)
F. Slegers, Steenweg op Weelde 60, 2382 Poppel
J. Nooyens, Overbroek 15B, 2382 Poppel
M. Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel
L. Woestenburg, Beatrijslaan van Nazarethlaan 2, 2382 Poppel

LAY-OUT EN REDACTIEADRES:

M. Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel

VOORRADIGE PUBLICATIES:

Jaargang 1 "De Drie Goddelijke Deugden": 400 frank
Jaargang 2 "De Drie Goddelijke Deugden": 400 frank
De Drie van het Noorden: 200 frank
Ravels in Lief en Leed: 400 frank
Ontwerp omslag: ARTI-LINE Beerse
ISBN: D/1996/4081/1

Inhoudsopgave

1. Het geslacht Van der Steen	blz.33
2. Het Schatshoekje	blz.41
3. Ravels, Weelde, Poppel "Toen en Nu"	blz.43
4. Sint-Jan van Weelde-Straat tussen 1896 en 1951	blz.46
5. Jos Haagen, de garde van Poppel, vertelt	blz.50
6. Verslag over de lezing van Anneke Boonstra "Twee manen lang"	blz.56
7. Anecdotes over Weelde	blz.60

Het geslacht Van der Steen (2)

door Guus Van der Steen

VII-f. Joannes Cornelius Van der Steen, geboren te Poppel op 7 december 1902, wonende te Poppel, Pannenhoeve 13, overleden te Turnhout op 2 december 1991, zoon van Henricus Joannes Van der Steen (VI-b) en Anna Catharina Verhoeven. Hij is getrouwd te Poppel op 14 september 1932 met Maria Louise Timmermans, geboren te Poppel op 17 oktober 1908. Uit dit huwelijk:

1. Hendrik Jan Van der Steen, geboren te Poppel op 24 juli 1933, zie VIII-L.
2. Anna Maria Van der Steen, geboren te Poppel op 9 november 1934. Zij is getrouwd te Poppel op 4 juni 1960 met Joseph Jan Kennis, geboren te Beerse op 25 mei 1925, overleden te Geel op 27 augustus 1965.
3. Jan Jozef Corneel Van der Steen, geboren te Poppel op 11 maart 1943, zie VIII-m.

4. Lea Maria Van der Steen, geboren te Poppel op 28 juni 1952. Zij is getrouwd te Poppel op 26 augustus 1971 met Gustaaf Maria Louisa Bierens, geboren te Ravels op 13 februari 1950, zoon van Jozef Ludovic Hendrik Bierens en Joanna Cornelia Antonia Devrisse.

VII-g. Franciscus Aloisius Van der Steen, autovoerder, geboren te Poppel op 17 juli 1905, wonende te Ravels vanaf 11/12/1953, zoon van Henricus Joannes Van der Steen (VI-b) en Anna Catharina Verhoeven. Hij is getrouwd te Poppel op 6 december 1937 met Leonie Catharina Schellekens, geboren te Merksplas op 29 juli 1908, overleden te Turnhout op 6 december 1937. Uit dit huwelijk:

1. Hendrik Jan Van der Steen, geboren te Poppel op 31 augustus 1933, zie VIII-n.
2. Karel Van der Steen, geboren te Poppel op 10 augustus 1934, zie VIII-o.

Hij is getrouwd te Turnhout op 24 juli 1942 met Maria Lucia Daems, geboren te Ravels op 3 augustus 1902, overleden te Turnhout op 4 februari 1954, dochter van Joannes Baptista Daems en Joanna Leuns.

VII-h. Cornelius Franciscus Van der Steen, geboren te Poppel op 15 oktober 1906, gedoopt te Turnhout, zoon van Henricus Joannes Van der Steen (VI-b) en Anna Catharina Verhoeven. Hij is getrouwd te Poppel op 5 juni 1935 met Louisa Van Rooij, geboren te Baarle Nassau op 2 mei 1911, wonende te Ravels, Beekseweg 8, overleden te Ravels op 28 december 1991, dochter van Adriaan Van Rooij en Joanna Meeuwesen. Uit dit huwelijk:

1. Anna Hendrik Catharina Van der Steen, geboren te Poppel op 19 december 1935. Zij is getrouwd te Poppel op 27 september 1956 met Karel Adriaan Bosmans, geboren te Poppel op 20 mei 1932, wonende te Poppel, Mierdsedijk 24, overleden te Poppel op 15 februari 1986, zoon van Aloisius Bosmans en Joanna Louisa Van den Nouweland.
2. Catharina Adriana Maria Van der Steen, geboren te Poppel op 16 juni 1937. Zij is getrouwd te Poppel op 15 april 1959 met Juul Maria Nooijens, geboren te Poppel op 10 december 1934, zoon van Joannes Alfons Nooijens en Maria Verheijen.
3. Maria Henrica Van der Steen, geboren te Poppel op 18 februari 1943. Zij is getrouwd te Poppel op 25 juli 1962 met Frans Van Gils, geboren te Wuustwezel op 18 januari 1938.
4. Joanna Henrica Van der Steen, geboren te Poppel op 28 januari 1945. Zij is getrouwd te Poppel op 11 mei 1964 met Joannes Gerardus Van de Heijning, geboren te Weelde op 30 november 1939.

VIII-a. Joannes Henricus Van der Steen, winkelier, geboren te Poppel op 12 juni 1901, overleden aldaar op 22 december 1977, zoon van Cornelis Nicolaas Van der Steen (VII-a) en Maria Antoinetta Van der Steen. Hij is getrouwd te Poppel op 3 april 1929 met Maria Valentina Van Roij, geboren te Poppel op 24 juni 1905, overleden aldaar op 3 januari 1979, dochter van Cornelius Van Roij en Catharina Waelschots. Uit dit huwelijk:

1. Maria Catharina Cornelia Van der Steen, geboren te Poppel op 31 mei 1930. Zij is getrouwd te Poppel op 13 september 1957 met Cornelis Frans Nooijens, geboren te Merksplas op 25 april 1926.
2. Antonia Cornelia Van der Steen, geboren te Poppel op 5 november 1931. Zij is getrouwd te Poppel op 25 oktober 1952 met Josephus Maria Willemsen, geboren te Turnhout op 25 februari 1921.
3. Corneel Karel Maria Van der Steen, geboren te Poppel op 27 oktober 1932, overleden aldaar op 23 september 1933.
4. Joanna Maria Alois Van der Steen, geboren te Poppel op 14 mei 1935. Zij is getrouwd te Poppel op 11 april 1958 met Petrus Joannes Hermans, geboren te Poppel op 24 april 1932.

5. Josephus Cornelius Van der Steen, geboren te Turnhout op 3 augustus 1936, zie IX-a.

VIII-b. Franciscus Antonius Van der Steen, geboren te Poppel op 7 februari 1914, overleden te Goirle op 23 januari 1973, zoon van Joannes Baptista Van der Steen (VII-b) en Maria Theresia Josephina Van der Steen. Hij is getrouwd te Poppel op 30 oktober 1939 met Helena Hendrika Maria Bickers, geboren te Goirle op 21 mei 1918. Uit dit huwelijk:

1. Theresia Maria Helena Van der Steen, geboren te Poppel op 29 april 1940. Zij is getrouwd op 15 september 1959 met A.A.M.Sprangers.
2. Petronella Cornelia Van der Steen, geboren te Goirle op 18 februari 1946. Zij is getrouwd in augustus 1964 met H.J.Brok.

VIII-c. Hendrik Aloijsius Van der Steen, geboren te Poppel op 31 oktober 1906, overleden aldaar op 5 augustus 1968, zoon van Carolus Van der Steen (VII-c) en Maria Cornelia Stabel. Hij is getrouwd te Weelde op 20 november 1945 met Anna Maria Van Abbeelen, geboren te Alphen op 15 juli 1912, overleden te Turnhout op 5 januari 1985, dochter van Christiaan Van Abbeelen en Johanna De Beer. Uit dit huwelijk:

1. Maria Cornelia Van der Steen, geboren te Poppel op 5 januari 1947, wonende te Baarle Nassau, Titus Brandsmastraat 17. Zij is getrouwd te Baarle Nassau op 11 augustus 1972 met Cornelis Willibrordus Maria Van Gorp, wonende te Baarle Nassau, Titus Brandsmastraat 17.
2. Joanna Cornelia Van der Steen, geboren te Poppel op 16 juni 1948. Zij is getrouwd te Tilburg op 29 augustus 1975 met Petrus Cornelis Maria Jansen, geboren te Tilburg op 21 april 1951, wonende te Tilburg, Generaal Smutslaan 592.
3. Karel Christiaan Van der Steen, geboren te Poppel op 3 juni 1949.

VIII-d. Joannes Van der Steen, geboren te Poppel op 4 februari 1909, overleden te Ravels op 24 december 1949, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Poppel op 2 augustus 1939 met Gabrielle Clementina Versweijveldt, geboren te Antwerpen op 30 september 1914. Uit dit huwelijk:

1. Herman Franciscus Van der Steen, geboren te Poppel op 7 maart 1942, wonende te Mechelen, Brusselsesteenweg 22. Hij is getrouwd te Turnhout op 8 januari 1969 met Beatrix Julienne Evers, geboren te Turnhout op 13 augustus 1947, dochter van Eugene Raijmond Evers en Anna Maria Justina Meijvis.
2. Felix Albertus Van der Steen, geboren te Poppel op 13 juli 1946, zie IX-b.

VIII-e. Hendrik Van der Steen, geboren te Poppel op 26 februari 1911, wonende te Poppel, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Ravels op 31 december 1934 met Philomena Verhagen, geboren te Ravels op 28 december 1912, overleden te Turnhout op 12 juli 1974, dochter van Simon Petrus Verhagen en Maria Cornelia De Wit. Uit dit huwelijk:

1. Frans Pieter Lodewijk Van der Steen, geboren te Poppel op 11 augustus 1936, zie IX-c.
2. Pieter Servaes Van der Steen, geboren te Poppel op 15 oktober 1937, wonende te Weelde, Schootseweg 5. Hij is getrouwd te Weelde op 13 juni 1964 met Maria Josephina Joannes Bols, geboren te Weelde op 7 februari 1939, dochter van Josephus Bols en Maria Verheijen.
3. Jan Karel Marie Van der Steen, geboren te Poppel op 18 december 1938, zie IX-d.
4. Maria Joannes Van der Steen, geboren te Poppel op 4 februari 1941, overleden aldaar op 6 februari 1941.
5. Maria Joanna Van der Steen, geboren te Poppel op 5 juli 1942. Zij is getrouwd te Poppel op 2 januari 1965 met Franciscus Isidorus Catharina Van Baelen, geboren te Mol op 29 september 1933.

6. Carolina Antonia Cornelia Van der Steen, verpleegassistente, geboren te Poppel op 9 januari 1950.

7. Lucas Franciscus Theresia Van der Steen, geboren te Poppel op 9 januari 1954, zie IX-e.

VIII-f. Joannes Adrianus Van der Steen, landbouwersknecht, geboren te Poppel op 21 januari 1913, overleden te Turnhout op 30 maart 1942, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Poppel op 23 juli 1938 met Maria Leontina Devue, geboren te Rummen op 10 augustus 1912. Zij is later getrouwd te Poppel op 29 december 1948 met Mathias Ludovicus Van Beurden. Uit dit huwelijk:

1. Maria Pelagie Francisca Van der Steen, geboren te Poppel op 14 mei 1939. Zij is getrouwd te Poppel op 27 juni 1963 met Karel Maria Nicolaes Maes, geboren te Weelde op 22 september 1941.

2. Albert Alfons Van der Steen, geboren te Poppel op 19 september 1940, overleden aldaar op 12 april 1941.

VIII-g. Antonius Josephus Van der Steen, landbouwersknecht, geboren te Goirle op 21 januari 1915, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Wijnegem op 27 juni 1942 met Josephina Proost, geboren te Wijnegem op 16 december 1919, overleden te Wijnegem op 28 januari 1993. Uit dit huwelijk:

1. Franciscus Maria Antonius Josephus Van der Steen, geboren te Turnhout op 31 oktober 1943, zie IX-f.

2. Elisabeth Ferdinanda Antoinetta Van der Steen, geboren te Turnhout op 3 juni 1945. Zij was gehuwd met Franciscus Drofman, geboren te Wijnegem op 2 april 1938.

3. Jeanine Maria Josephina Van der Steen, geboren te Turnhout op 6 juli 1946. Zij was gehuwd met Robert Mouton. Zij huwde een tweede maal met Albert Vincent, geboren op 26 december 1942, overleden op 13 december 1974. Zij huwde een derde maal met Blacquart.

4. Robert Maximiliaan Van der Steen, geboren te Turnhout op 2 december 1947, zie IX-g.

5. Ria Van der Steen, geboren te Wijnegem op 19 februari 1952. Zij was gehuwd met Willy Domen.

6. Luc Van der Steen, geboren te Antwerpen op 30 oktober 1952. Hij was gehuwd met Niki Van De Genachte.

7. Jozef Van der Steen, geboren te Antwerpen op 30 oktober 1952, overleden aldaar op 28 januari 1953.

8. Jan Van der Steen, geboren te Antwerpen op 30 oktober 1952.

9. Angela Jozef Maria Van der Steen, geboren te Sint Antonius Brecht op 30 maart 1954, overleden te Mortsel op 8 oktober 1954.

10. Josephus Augusta Franciscus Van der Steen, geboren te Sint Antonius Brecht op 12 maart 1956, zie IX-h.

VIII-h. Cornelius Van der Steen, geboren te Goirle op 18 maart 1918, overleden te Nordhausen op 4 maart 1945, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Ravels op 3 april 1943 met Maria Magdalena Maes, geboren te Ravels op 17 mei 1921. Zij is later getrouwd te Ravels op 23 november 1946 met Adrianus Franciscus Josephus Van de Ven, geboren te Kessel op 2 juni 1913, overleden te Ravels op 31 januari 1957. Uit dit huwelijk:

1. Maria Francisca Mathildis Van der Steen, geboren te Ravels op 21 mei 1944. Zij is getrouwd te Ravels op 27 april 1968 met Theo Joannes Josephus Van Rooij, geboren te Turnhout op 3 februari 1944, wonende te Merksplas, Hoevestraat 24, zoon van Cornelis Maria Servatius Van Rooij en Julia Maria Joanna Cornelissen.

VIII-i. Josephus Antonius Van der Steen, geboren te Poppel op 5 maart 1921, wonende te Rijkevorsel, zoon van Franciscus Van der Steen (VII-d) en Maria Elisabeth Van Iersel. Hij is getrouwd te Rijkevorsel op 29 april 1946 met Augusta Magdalena Vervloet, geboren te Rijkevorsel op 4 oktober 1922. Uit dit huwelijk:

1. Menardus Franciscus Martha Mathilde Van der Steen, geboren te Rijkevorsel op 6 april 1947, zie IX-i.
2. Frans Van der Steen, geboren te Rijkevorsel op 8 december 1949.
3. Christiana Philomena Hendrika Van der Steen, geboren te Poppel op 20 juni 1951.

VIII-j. Henricus Joannes Van der Steen, jachtwachter, geboren te Poppel op 6 oktober 1927, wonende te Oud-Turnhout, zoon van Franciscus Henricus Van der Steen (VII-e) en Maria Catharina Henrica Timmermans. Hij is getrouwd te Weelde op 22 november 1949 met Maria Elisabeth Ludovica Hermans, geboren te Weelde op 12 mei 1926, wonende te Oud-Turnhout. Uit dit huwelijk:

1. Stephanie Henrica Van der Steen, geboren te Turnhout op 31 januari 1951.

VIII-k. Joannes Hubertus Van der Steen, landbouwer, geboren te Poppel op 3 november 1928, zoon van Franciscus Henricus Van der Steen (VII-e) en Maria Catharina Henrica Timmermans. Hij is getrouwd te Poppel op 18 april 1953 met Maria Rosalia Cornelia Willemse, geboren te Poppel op 19 januari 1928, dochter van Joannes Petrus Willemse en Maria Theresia Van den Ackerveken. Uit dit huwelijk:

1. Hilda Maria Henrica Van der Steen, geboren te Turnhout op 22 juni 1955, wonende te Noorderwijk, Rozenstraat 8. Zij is getrouwd te Poppel op 27 februari 1976 met Frans Jacobus Marie Louise De Bont, geboren te Turnhout op 4 april 1954, zoon van Hubertus Adrianus De Bont en Ida Joanna Heijns.
2. Willy Petrus Maria Van der Steen, geboren te Turnhout op 21 juni 1958, zie IX-j.

VIII-l. Hendrik Jan Van der Steen, tolbeambte, geboren te Poppel op 24 juli 1933, zoon van Joannes Cornelius Van der Steen (VII-f) en Maria Louise Timmermans. Hij is getrouwd te Poppel op 17 oktober 1959 met Elisabeth Theresia Philomena Carola Keijzers, geboren te Turnhout op 29 augustus 1938. Uit dit huwelijk:

1. Marina Johanna Van der Steen, geboren te Turnhout op 25 maart 1962. Zij is getrouwd te Oud-Turnhout op 19 augustus 1983 met Johan Guihelmus Maria Van den Broeck, geboren te Turnhout op 25 juni 1960, zoon van Josephus Ludovicus Coleta Van den Broeck en Godelieva Augusta Catharina Wils.
2. Rudy Hendrik Louise Van der Steen, geboren te Turnhout op 1 mei 1964.

VIII-m. Jan Jozef Corneel Van der Steen, geboren te Poppel op 11 maart 1943, wonende te Retie, zoon van Joannes Cornelius Van der Steen (VII-f) en Maria Louise Timmermans. Hij is getrouwd te Turnhout op 19 juli 1971 met Maria Rita Henriette Van Bavel, geboren te Turnhout op 9 juni 1949, dochter van Ludovicus Cornelius Van Bavel en Ivona Philomena Huijsmans. Uit dit huwelijk:

1. Inge Van der Steen, geboren te Turnhout op 10 april 1976.

VIII-n. Hendrik Jan Van der Steen, tegelbewerker, geboren te Poppel op 31 augustus 1933, wonende te Klein Ravels 44 te Ravels, zoon van Franciscus Aloijsius Van der Steen (VII-g) en Leonie Catharina Schellekens. Hij is getrouwd te Ravels op 27 april 1957 met Joanna Maria Verschueren, geboren te Poppel op 30 juni 1932. Uit dit huwelijk:

1. Lia Louisa Leonia Van der Steen, geboren te Turnhout op 1 maart 1958.
2. Hendrik Louis Jozef Van der Steen, geboren te Turnhout op 29 oktober 1959.

VIII-o. Karel Van der Steen, geboren te Poppel op 10 augustus 1934, wonende te Klein Ravels 51 te Ravels, zoon van Franciscus Aloijsius Van der Steen (VII-g) en Leonie Catharina Schellekens. Hij is getrouwd te Turnhout op 30 april 1958 met Theresia Josepha Maria Ludovica Mollen, geboren te Turnhout op 5 april 1932. Uit dit huwelijk:

1. Rita Aloysia Francisca Van der Steen, geboren te Turnhout op 5 oktober 1959.
2. Luc Alois Maria Anna Van der Steen, geboren te Turnhout op 18 maart 1960, zie IX-k.

IX-a. Josephus Cornelius Van der Steen, inpakker leerfabriek, geboren te Turnhout op 3 augustus 1936, overleden te Poppel op 5 november 1969, zoon van Joannes Henricus Van der Steen (VIII-a) en Maria Valentina Van Roij. Hij is getrouwd te Poppel op 18 april 1958 met Elisa Cornelia Augusta Moeskops, geboren te Poppel op 13 november 1937, dochter van Franciscus Moeskops en Maria Adriana Elisabeth Van Gestel. Uit dit huwelijk:

1. Lizette Henrica Francisca Van der Steen, geboren te Turnhout op 17 mei 1959. Zij is getrouwd te Ravels op 13 juli 1979 met Danny Ludovicus Theresia Stabel, geboren te Poppel op 22 juli 1958, zoon van Adrianus Antonius Stabel en Anna Maria Baelemans.
2. Rita Valentina Alois Elisa Van der Steen, geboren te Poppel op 6 maart 1962. Zij is getrouwd te Ravels op 8 mei 1981 met Gerard Jan Van den Heuvel, geboren te Merksplas op 8 januari 1958, zoon van Martin Lodewijk Van den Heuvel en Anna Regina Philomena Donkers.
3. Patrick Josephus Catharina Van der Steen, geboren te Poppel op 3 augustus 1964, zie X-a.
4. Luc Josepha Ludovica Van der Steen, geboren te Poppel op 27 oktober 1965. Hij is getrouwd te Ravels op 9 augustus 1985 met Erna Gijsemans, geboren te Ravels op 26 november 1964, dochter van Jozef Gijsemans en Johanna Van Oorschot.

IX-b. Felix Albertus Van der Steen, geboren te Poppel op 13 juli 1946, zoon van Joannes Van der Steen (VIII-d) en Gabrielle Clementina Versweijveldt. Hij is getrouwd te Turnhout op 29 april 1987 (1) met Reinalda Maria Joannes Leijssen, geboren te Turnhout op 24 december 1955. Uit dit huwelijk:

1. Andy Freddy Elza (Willemsen) Van der Steen, geboren te Turnhout op 3 december 1980, geadopteerd.

Hij is getrouwd te Antwerpen op 23 december 1967 (2) met (en gescheiden op 29 januari 1970 van) Leonie Danielle Wilhelmina Viaene.

IX-c. Frans Pieter Lodewijk Van der Steen, landbouwersknecht, geboren te Poppel op 11 augustus 1936, zoon van Hendrik Van der Steen (VIII-e) en Philomena Verhagen. Hij is getrouwd te Poppel op 5 februari 1958 met Paula Josepha Maria Van Beurden, geboren te Poppel op 5 april 1933, dochter van Jacob Aloijis Van Beurden en Joanna Maria Catharina Van Rooij. Uit dit huwelijk:

1. Marleen Henrica Maria Van der Steen, geboren te Turnhout op 7 april 1959. Zij is getrouwd te Ravels op 5 mei 1981 met Leo Frans Emma Verheijen, geboren te Poppel op 27 augustus 1957, zoon van Cornelius Amandus Constantius Verheijen en Maria Josepha Willemse.
2. Patrick Jacobus Philomena Van der Steen, automonteur, geboren te Turnhout op 22 juni 1960, wonende te Poppel, Mierdsedijk 11. Hij is getrouwd te Ravels op 3 december 1982 met

(en gescheiden te Ravels op 23 januari 1991 van) Carine Jeanne Constant Aerts, geboren te Turnhout op 29 april 1962, dochter van Lodewijk Aerts en Anna Hermans.

3. Raphael Pieter Maria Van der Steen, geboren te Poppel op 21 juli 1961, zie X-b.

4. Carina Maria Ludovica Van der Steen, geboren te Poppel op 24 november 1962. Zij is getrouwd te Ravels op 12 maart 1982 met Jozef Willibrordus Elisabeth Van de Pol, arbeider, geboren te Poppel op 30 juli 1958, zoon van Henricus Van de Pol en Johanna Hamers.

5. Heidi Elisabeth Joanna Van der Steen, geboren te Poppel op 6 juni 1967. Zij is getrouwd te Ravels op 13 september 1991 met Luc Alfons Jozef Aerts, geboren te Reet op 16 februari 1962, wonende te Puurs, Coolhemstraat 29, zoon van Constant Rosalia Aerts en Maria Coleta Joanna Van Dijck.

IX-d. Jan Karel Marie Van der Steen, metaalbewerker, geboren te Poppel op 18 december 1938, wonende te Weelde, Prinsenlaan 104, zoon van Hendrik Van der Steen (VIII-e) en Philomena Verhagen. Hij is getrouwd te Poppel op 30 september 1961 met Maria Martha Devue, geboren te Poppel op 30 oktober 1939. Uit dit huwelijk:

1. Ingrid Aloïjsia Hendrik Elisa Van der Steen, onderwijzeres, geboren te Turnhout op 25 november 1964, wonende te Arendonk. Zij is getrouwd te Ravels op 14 augustus 1987 met Jozef Coleta Francisca Blockx, geboren te Turnhout op 4 juli 1964, wonende te Arendonk, zoon van Franciscus Blockx en Josepha Jacobs.

2. Martine Van der Steen, geboren te Turnhout op 29 maart 1967. Zij is getrouwd te Ravels op 20 december 1990 met Jan Jozef Yolanda Van Doorn, geboren te Turnhout op 3 mei 1965, wonende te Arendonk, Vrijheid 35, zoon van Juliaan Hendrik Jan Van Doorn en Maria Cornelia Francisca Van Meijendonck.

IX-e. Lucas Franciscus Theresia Van der Steen, geboren te Poppel op 9 januari 1954, wonende te Poppel, Mierdsedijk 119, zoon van Hendrik Van der Steen (VIII-e) en Philomena Verhagen. Hij is getrouwd te Dessel op 19 december 1975 met Maria Simone Alfons Jozef Louisa Boeckx, geboren te Mol op 28 januari 1955, dochter van Ludovicus Henricus Boeckx en Anna Catharina Henrica Huijsmans. Uit dit huwelijk:

1. Sofie Van der Steen, geboren te Turnhout op 31 mei 1976.

2. Stijn Van der Steen, geboren te Turnhout op 10 april 1979.

IX-f. Franciscus Maria Antonius Josephus Van der Steen, geboren te Turnhout op 31 oktober 1943, zoon van Antonius Josephus Van der Steen (VIII-g) en Josephina Proost. Hij was gehuwd met Jeannine Driessens, geboren te Antwerpen op 18 april 1952. Uit dit huwelijk:

1. Danny Van der Steen, geboren te Antwerpen op 17 oktober 1966, zie X-c.

2. Patrick Van der Steen, geboren te Deurne op 17 juli 1973.

IX-g. Robert Maximiliaan Van der Steen, geboren te Turnhout op 2 december 1947, zoon van Antonius Josephus Van der Steen (VIII-g) en Josephina Proost. Hij was gehuwd met Rosa De Bakker. Uit dit huwelijk:

1. Ingrid Van der Steen, geboren te Deurne

2. Marleen Van der Steen, geboren te Deurne

IX-h. Josephus Augusta Franciscus Van der Steen, geboren te Sint Antonius Brecht op 12 maart 1956, zoon van Antonius Josephus Van der Steen (VIII-g) en Josephina Proost. Hij is getrouwd te Ravels op 3 oktober 1984 met Maria Elisabeth Van Gils, geboren te Turnhout op

14 maart 1964, dochter van Lodewijk Jozef Van Gils en Philomena Walschots. Uit dit huwelijk:

1. Elien Van der Steen, geboren te Turnhout op 20 mei 1986.

IX-i. Menardus Franciscus Martha Mathilde Van der Steen, geboren te Rijkevorsel op 6 april 1947, zoon van Josephus Antonius Van der Steen (VIII-i) en Augusta Magdalena Vervloet. Hij is getrouwd te Beerse op 17 mei 1968 met Elza Maria Theresia Van Den Broek, geboren te Beerse op 28 september 1946. Uit dit huwelijk:

1. Indra Elisabeth Jozef Van der Steen, geboren te Turnhout op 6 juli 1974.

IX-j. Willy Petrus Maria Van der Steen, geboren te Turnhout op 21 juni 1958, zoon van Joannes Hubertus Van der Steen (VIII-k) en Maria Rosalia Cornelia Willemse. Hij is getrouwd te Ravels op 7 september 1979 met Paulina Karel Aerts, geboren te Turnhout op 18 april 1959. Uit dit huwelijk:

1. Jan Anna Van der Steen, geboren te Turnhout op 13 februari 1984.
2. Gregorij Nancy Karel Van der Steen, geboren te Turnhout op 12 februari 1985.
3. Tinne Rosa Mil Van der Steen, geboren te Turnhout op 23 oktober 1985.

IX-k. Luc Alois Maria Anna Van der Steen, geboren te Turnhout op 18 maart 1960, zoon van Karel Van der Steen (VIII-o) en Theresia Josepha Maria Ludovica Mollen. Hij is getrouwd te Kortrijk op 16 juli 1982 met Patricia Cecile Augusta Schaeken, geboren te Kortrijk op 10 juni 1961. Uit dit huwelijk:

1. Joeri Jeva Vincent Van der Steen, geboren te Turnhout op 12 februari 1987.

X-a. Patrick Josephus Catharina Van der Steen, geboren te Poppel op 3 augustus 1964, zoon van Josephus Cornelius Van der Steen (IX-a) en Elisa Cornelia Augusta Moeskops. Hij is getrouwd te Ravels op 7 september 1984 met Christine Bertels, geboren te Turnhout op 8 februari 1965, dochter van Petrus Joannes Cornelius Bertels en Gabriella Philomena Joanna Cornelis. Uit dit huwelijk:

1. Iwan Van der Steen, geboren te Turnhout op 19 november 1987
2. Melissa Van der Steen, geboren te Turnhout op 23 februari 1990.

X-b. Raphael Pieter Maria Van der Steen, regent, geboren te Poppel op 21 juli 1961, wonende te Poppel, zoon van Frans Pieter Lodewijk Van der Steen (IX-c) en Paula Josepha Maria Van Beurden. Hij is getrouwd te Ravels op 7 september 1984 met Sonja Jozef Yvonne Van Deuren, geboren te Ravels op 19 juli 1962, dochter van Alfons Franciscus Elisa Van Deuren en Josephina Anna Kolen. Uit dit huwelijk:

1. Sanne Josephina Frans Van der Steen, geboren te Turnhout op 29 september 1986.
2. Ruben Bruno Carin Van der Steen, geboren te Turnhout op 15 maart 1989.

X-c. Danny Van der Steen, geboren te Antwerpen op 17 oktober 1966, zoon van Franciscus Maria Antonius Josephus Van der Steen (IX-f) en Jeannine Driessens. Hij was gehuwd met Jeanine Vandecanter. Uit dit huwelijk:

1. Ken Van der Steen.
2. Joyce Van der Steen.

HET SCHATSHOEKJE (4)

door Louis Schats

Verwantschap zit hem in de genen. Genen zijn erfelijke boodschappen die je meekrijgt van je ouders. Ze zitten aan elkaar geregen als de schakeltjes van een ketting. Zo'n ketting genen noemen we een chromosoom. Iedere mens heeft 23 verschillende typen chromosomen. Als je als bevruchte eikel ontstaat, zitten er in die bevruchte eikel 46 chromosomen: 23 uit de eikel van je moeder, 23 uit de zaadcel van je vader. Je hebt ieder van de 23 typen chromosomen dus 2 keer. Als je tijdens de groei cellen bij maakt, worden alle 46 chromosomen steeds weer gekopieerd, zodat uiteindelijk iedere lichaamscel 46 chromosomen bezit, dezelfde 46 als waarmee je als bevruchte eikel begonnen bent. De genen op de chromosomen in je cellen - besturen al je stofwisselingsprocessen en bepalen allerlei uiterlijke kenmerken, waaraan wij vaak meteen kunnen zien: dat is er ééntje van Dickens of dat is ene echte Bols.

De verwantschap met onze voorouders

Van de 23 chromosomen die je bijvoorbeeld van je moeder hebt gekregen, zijn er een aantal afkomstig van je grootmoeder aan moeders kant en een aantal van je grootvader. Van een willekeurige grootouder heb je gemiddeld 11 à 12 chromosomen doorgekregen, van een willekeurige overgrootouder heb je gemiddeld 5 à 6 chromosomen. Van je 64 oudgrootouders zijn er zeker bij waar je helemaal geen chromosoompje en dus geen genen van hebt.

ONZE VOOROUDERS
2 ouders
4 grootouders
8 overgrootouders
16 betovergrootouders
32 oudouders
64 oudgrootouders
128 oudovergrootouders

Het erfelijke spel zit iets subtieler in elkaar dan hier geschetst, omdat genen tussen 2 chromosomen van hetzelfde type kunnen worden uitgewisseld, maar zonder veel overdrijving kun je stellen dat de verwantschap met de gemiddelde oudgrootouder niet veel groter is dan die met een willekeurige buurman of buurvrouw. Ga je nog verder terug: 128 oudovergrootouders, 256 oudbetovergrootouders, dan is de verwantschap met hen niet groter dan met een willekeurige medemens. Uiteindelijk zijn we allemaal mensen met 46 chromosomen en dus onderling verwant en is die verwantschap weer groter dan tussen een willekeurige mens en een willekeurige mensaap zoals een chimpansee. Overigens is het zo dat de onderlinge overeenkomst in genen tussen een willekeurige mens en een willekeurige chimpansee veel groter is dan u in uw ergste nachtmerries zou kunnen dromen. Of misschien had u er toch al een sterk vermoeden van? Verwantschap is dus een rekbaar en relatief begrip en als we genealogie

bedrijven om onze verwantschap met onze voorouders in kaart te brengen, dan kunnen we bij onze betovergrootouders wel stoppen.

Verwantschap in de vrouwelijke lijn

De bovenstaande uiteenzetting verdient twee bijstellingen. Als je ontstaat uit een eicel van je moeder, dan zitten er in die eicel zelf weer kleine fabriekjes (organellen) met hun eigen erfelijke aanleg. Die erfelijke aanleg is dus puur van je moeder afkomstig, en die heeft die aanleg weer van haar moeder, enz. Als je dus op verwantschap uit bent, kun je het beste je afstamming in vrouwelijke lijn onderzoeken.

Verwantschap in mannelijke lijn

Daarnaast is er nog een opvallende overerving. Van de 23 typen chromosomen die de mens heeft, is er één type bij dat van belang is voor de bepaling van het geslacht. Van dit type zijn er twee vertegenwoordigers: het zogenaamde X-chromosoom en het zogenaamde Y-chromosoom. Een meisje heeft in al haar cellen altijd twee X-chromosomen, een jongen heeft in zijn cellen altijd één X-chromosoom en één Y-chromosoom. Dat Y-chromosoom heeft een jongen van zijn vader overgeërfd, want zijn moeder heeft geen Y-chromosoom. Het Y-chromosoom in mijn cellen verbindt mij met al mijn voorvaderen in mannelijke lijn. Ofwel: mijn Y-chromosoompje heb ik via 12 mannelijke voorouders overgeërfd van Aert Schats, die zich omstreeks 1500 in Weelde vestigde (zie Schatshoekje 1). Omdat de genen op de chromosomen van generatie op generatie aan veranderingen (mutaties) onderhevig zijn, zal mijn Y-chromosoom niet identiek zijn aan dat van Aert Schats, maar er toch sterk aan verwant zijn. Zodoende kan ik de lezer 500 jaar na Aert Schats toch nog iets van hem tonen. Op de hieronder afgebeelde foto, ziet u het "chromosomenportret" van één van mijn witte bloedcellen. Ik heb de foto in 1971 gemaakt toen ik op een genetisch laboratorium werkte. Ik wist toen nog niets van het bestaan van mijn verre voorouders, want die interesse kwam pas later. Van boze opzet kan dus geen sprake zijn. Het chromosoompje dat met een pijltje wordt aangegeven is mijn Y-chromosoom en dus ook een beetje van Aert Schats. Die goede, oude Aert moest het eens weten.

Het "chromosomenportret" van Louis Schats

Ravels, Weelde, Poppel "Toen en Nu"

door Laurent Woestenburg

Poppel Toen: Het Dorp tussen het gemeentehuis en de Beekseweg (toen: Overlaar of Rieberghsstraat). Rechts: hier staan: het huis van Tjen Van Beurden en Trien Van Dommelen, ook Van Mussen genoemd, drie huisjes van Kees Moeskops en Plooi Rieberghs, waarin Jan Woestenburg-Moeskops, Trees Leuse en Jaan Bayens-Van Rooy woonden. Daarnaast de boerderij van Jaan Ruts. Links woonden Jan De Kort-Van Steen en Piet Bosmans-Van Zwol. De veldwachter tussen de mensen is wellicht Charel Verstraelen.

Poppel Nu: Links en rechts: nieuwbouw en geen bomen meer. Foto: Pia Van der Voort

Ravels Toen: Ravels-Eel. Rechts: het café van Fons Lauwers, die als verwoed biljarter op de kop van zijn keu een stukje mousse bevestigde met een "klompnagel". Links: café Van Dun (1934) met ervoor: Fien van Kösse (Van den Borne), Jan Van Dun met kleine Richard, Marie De Witte en Marieke Donckers. Vooraan het huis waarin Theresia Dickens in 1926 haar 100ste verjaardag vierde (gedenksteen naast raam). Achteraan het huis van Fien van den Boer (café Snels).

Ravels Nu: De grootste verandering gebeurde rechts. Foto: Pia Van der Voort

Weelde Toen: Rechts: vooraan het huis van de familie Geerts, verder het hoog huis van Janneke Van Eyndhoven, daarnaast de lage woningen van o.a. Jan Clasen en Clement Van den Borne, het huis van Mie van Plonnen (winkel) en tenslotte het hoog huis van brouwer Verheyen. Links: vooraan het oud gemeentehuis, verder de huizen van de families Hofkens, Van Hees, Vermeulen en Van Beek (ouders van meester Louis Van Beek).

Weelde Nu: Foto Pia Van der Voort

Sint-Jan van Weelde-Straat tussen 1896 en 1951 (8)

door Laurent Woestenburg

De St.-Janskerk stond er nu wel mooi bij en de inzegening was met groot vertier gevierd, maar de onafhankelijke werking van de parochie was er nog altijd niet. Pastoor Jansens diende om gezondheidsredenen ontslag te nemen en de deken van Turnhout suggereerde aan kapelaan Tubbax om maar pastoor van Sint-Michiël te worden en "de zaak Sint-Jan" in de koelkast te stoppen. Tubbax weigerde en vocht verder voor de onafhankelijkheid van "zijn Sint-Jan".

Tubbax over Jansens

Het hoeft niet betoogd, dat pastoor Jansens de onafhankelijke werking van de Sint-Jansparochie niet genegen was. Daartegenover stond dan de vasthoudende, zelfs doordrijvende houding van kapelaan Tubbax. Toch wil Tubbax in zijn notities geen kwaad woord kwijt over Jansens. Integendeel, hij beschrijft diens vertrek op woensdag 15 maart 1931 naar het begijnhof van Turnhout sereen. Hij wijt de moeilijkheden tussen de twee kerkelijke gebieden aan de slechte gezondheidstoestand van pastoor Jansens. Ik citeer hier Tubbax: *"Dankbaar dient aan hem teruggedacht, aan hem die tenslotte Godes instrument is geweest en, alles ingezien, ontzaglijk veel gedaan heeft voor de ontvoogding der Straat, zonder het wellicht te willen of te weten."*

Eindelijk een onafhankelijke parochie

Op 16 maart riep de deken van Turnhout een afvaardiging van Weelde-Straat bijeen ten huize van pastoor Kolen te Weelde-Statie. Waren op de vergadering aanwezig: Laurent Swaan, burgemeester Dries, Henri Van Hees en meester Louis Van Beek. In aanwezigheid van pastoor Kolen hielden deze heren voor de deken een vurig pleidooi om de onafhankelijkheid van Sint-Jan te eisen. Een verzoekschrift, mede ondertekend door Karel Bols en Dr. Amandus Van Baelen, werd aan de deken overhandigd, waarop de deken beloofde de zaak te zullen steunen. Op 21 maart viel er dan bij Tubbax een brief van Mgr. Van Cauwenbergh in de bus. Daarin verzocht deze hem om op 22 maart naar het bisdom te komen voor een onderhoud. Dit zou een belangrijke dag worden. Immers, de zelfstandigheid werd er beklonken en op dezelfde dag werd pastoor Bouwen benoemd in Sint-Michiël. Meteen nadat het nieuws bij de mensen bekend werd, wapperden aan alle huizen de vlaggen. De parochie was een feit, hoewel ze nog niet de officiële status verkregen had, en de Straatbewoners waren er blij mee.

Pastoor Bouwen

Leopold Bouwen werd op 23/1/1881 te Morkhoven geboren. Hij was eerst onderpastoor te Koekelberg, daarna te Mol om dan op 20 juni 1928 pastoor te worden in Suerbemde. Op 22 maart 1933 werd hij dus pastoor te Weelde Sint-Michiël. Gezien de slepende moeilijkheden te Weelde besloten het bisdom, de deken en de pastoor zelf de aanstelling in stilte te laten doorgaan: een kerkelijke plechtigheid en een kleine receptie moesten volstaan. Maar zo oordeelden de mensen van "het Kerkeneind" er niet over. Hij moest en zou plechtig ingehaald worden. Kapelaan Tubbax, nu voort de echte pastoor van Sint-Jan, praatte met Bouwen en een compromis kwam uit de bus: de nieuwe pastoor zou aan de grens van de parochie door een groep ruiters afgehaald worden. Daarmee niet tevreden eisten de mensen van Sint-Michiël een auto voor de afhaling. Deze zou op 6 april plaatshebben. Toch besloten de ruiters van Sint-Jan met hun paarden de pastoor te begeleiden.

De dag van de inhaling ontwaakte Weelde echter in de grootste verwarring. 's Nachts hadden een groep inwoners van Sint-Michiël over heel het grondgebied van Weelde affiches opgehangen tegen pastoor Tubbax met de tekst: *"Heden namiddag GROTE PAARDENWEDSTRIJD. PRIJS TOEBAK. Vertrek te 2 ure."* De straatstenen waren versierd met hakenkruisen en naar de deken en pastoor Bouwen werden allerlei karikaturen gestuurd. De parochianen van Sint-Michiël weigerden aan de inhaling mee te werken, want Tubbax was de oorzaak van alle ellende. Uiteindelijk ging het feest niet door en werd pastoor Bouwen in de Sint-Pieterskerk van Turnhout *"in een private aanstelling"* aangesteld. De nieuwe pastoor ging daarop in stilte naar de pastorie en liet het plechtig lof en het Te Deum ter zijner ere niet doorgaan. Tubbax benadrukt in zijn notities wel de loyale samenwerking van pastoor Bouwen met hemzelf. Voor de mens Bouwen zelf heeft hij ook niets dan lof.

Het rijtje der "eersten".

Vanaf dat moment konden er in de Straat allerlei volwaardige diensten doorgaan. De eerste begrafenis op 2 april 1933 was die van Theresia Martina Maria Van Raak, dochtertje van Hendrik Van Raak en Elisabeth Bols. Het kindje werd geboren op 31 maart en stierf twee dagen later. Tubbax beschouwde dit kind als de engelbewaarder van de parochie Sint-Jan. Het eerste huwelijk op 19 april was dat van Jan Mattheus Bax, zoon van Jan Baptist Bax en Catharina Van Gils, met Lucia Maria Dymphna Sels, dochter van August Sels en Anna Maria Dierckx. De scheutist Pater Clé, zoon van Pharamond Clé en Josephina Van Kerkhoven, viel de eer te beurt op 23 augustus als eerste zijn eremis te mogen opdragen in de kerk van Sint-Jan. Bij deze plechtigheid waren acht priesters betrokken. Opmerkelijk is wel, dat ook pastoor Bouwen assisteerde.

Loftuitingen in de pers

Op 2 september 1933 verscheen in het weekblad *Ons Land* een uitvoerig artikel over de kerk van Sint-Jan. De tekst ervan opnemen zou ons veel te ver leiden. Toch zitten er een aantal passages in die het lezen waard zijn. Wij nemen er een paar citaten uit over om te tonen hoezeer in die tijd goed werk al op prijs gesteld werd en hoe erg de functionaliteit van een kerkgebouw voorlag in de beoordeling. Maurits Vermeulen schrijft in *Ons Land*: *"Weelde St. Jan bestaat uit 150 gezinnen met 750 zielen; op 6 jaar tijd gaven ze 300.000 frank. U leest goed: driehonderdduizend frank. Deze mensen hebben werkelijk hun kerk gebouwd. En alsof dit niet volstond, hebben ze nog de schone kapel van Weelde-Statie helpen bouwen. Hun kerkje is een parel, een voorbeeld voor al de kerken van Vlaanderen. Alle pastoors in Vlaanderen mogen te rade en ter inspiratie gaan naar het kerkje van Weelde St. Jan, een van de schoonste kerkskes in het land. De mensen hebben er het werkdadige geloof; de pastoor bouwt gelijk koning David en Salomon en de pastoorsmeid schildert prachtige altaarkaarsen."*

Verdere aankleding van de parochie

Pastoor Tubbax had uiteraard met veel elan de zelfstandigheid van de parochie in de kerk aangekondigd. Bij die gelegenheid had hij ook beloofd alle gezinnen een bezoek te zullen brengen. En die belofte deed hij gestand. Hij bezocht ze alle en vroeg bij die gelegenheid een bijdrage voor een volledige begrafenisuitrusting voor de kerk. Dat bracht hem alweer 7000 frank op. Daarmee en onder toevoeging van 4000 frank werden gewaad, baarkleed en gordijnen aangekocht bij de Zusters van het H. Graf te Turnhout. De ontwerpen waren gemaakt door de zusters Maria Virginia en Maria Chrysostoma. De familie Segers-Abbeel schonk daar bovenop nog een prachtige van geslagen zilver vervaardigde kelk aan de pastoor. Het kunstwerk was ontworpen door H. Pynenburg uit Mechelen. De zorg voor de kerk en haar

inhoud was sedert jaren in handen van de familie Swaan. Hortence Van Bel, echtgenote van Frans Swaan, stopte met het kosterschap in 1933. Haar taak werd toen overgenomen door Maria Segers, dochter van Jan Segers-Abbeel.

Een kerkhof in Weelde-Straat

Reeds jaren werd erover geklaagd, dat het kerkhof rond de St.-Michielskerk te klein was om de graven van "het Kerkeneind" en "De Straat" op te vangen. Natuurlijk dachten velen aan een apart kerkhof in De Straat. In een vergadering van de gemeenteraad eind 1933 kwam de kwestie ter sprake. Burgemeester Dries pikte erop in en stelde voor daarvoor de grond rond de Sint-Janskerk te gebruiken (voorstel 1).

Afgesproken werd om ter plaatse de toestand te gaan bekijken. Alle partijen vonden dit een uitstekend voorstel. Bij nader inzien bleek er echter een groot probleem aan vast te zitten. De grond was namelijk eigendom van de kerkfabriek, terwijl alleen de gemeente een kerkhof mocht inrichten en uitbaten. Daarop boden de geestelijke oversten de grond gratis aan voor gebruik onder de voorwaarde dat de kerkfabriek eigenaar van de grond zou blijven en de uitbating van het kerkhof op zich mocht nemen. Daarmee was de provinciale overheid het helemaal niet eens. De kerkfabriek mocht wel eigenaar blijven, maar de gemeente moest hoe dan ook baas zijn en blijven over het kerkhof. Daarmee kon de kerkfabriek niet akkoord gaan. Terug naar af dus. Burgemeester Dries en schepenen Van Loon en Haagen kwamen samen met pastoor Bouwen de zaak opnieuw bepleiten. De standpunten bleven, maar er werd afgesproken de zaak voor te leggen aan het bisdom. De burgemeester schreef na afloop een brief naar Mgr. Van Cauwenbergh en ontving van hem een akkoordverklaring.

Alras bleek dat de monseigneur de zaak helemaal verkeerd begrepen had en alles werd opnieuw ongedaan gemaakt. Daarop vroeg de gemeente de grond te huren. De kerkfabriek vroeg een zo hoge prijs (1000 frank per jaar), dat de gemeente daar helemaal niet op kon ingaan. Bovendien reageerden Edmond en Frans Swaan als aanpalende eigenaars negatief op het onderzoek de commodo en incommodo.

Vanaf dan ging de bestendig afgevaardigde van de provincie, René Van den Kieboom, zich met de zaak bemoeien. Hij riep op 24 december 1933 een uitgebreide vergadering bijeen. Die maakte komaf met het idee om rond de Sint-Janskerk een kerkhof aan te leggen. Uit de discussie kwam het voorstel naar voor om het kerkhof te leggen op een akker achter de tuin van Dr. Van Baelen (voorstel 2) en een mooie dreef ernaartoe te leggen, die tegenover het huis van notaris De Bougne op de grote baan zou uitkomen. Met de eigenaar, Jozef Van Hees-Van de Pol, viel blijkbaar wel te praten. Een uitgebreid gezelschap trok er samen met Van den Kieboom naartoe om de zaak ter plaatse te bestuderen. Iedereen vond dit een uitstekend voorstel, behalve de burgemeester, die halsstarrig vasthield aan de idee om het kerkhof bij de St.-Janskerk te leggen. Gevolg: de zaak ging opnieuw "een winterslaap" in. Uiteindelijk gaf Van den Kieboom de beide pastoors de raad een petitie naar de gouverneur te sturen. Dat gebeurde ook in februari 1934. Daarin werden drie percelen grond voorgesteld, twee (voorstel 3) in de Brusselsestraat (nu Melkerijstraat) en het hierboven vermelde perceel. Als argumenten werden aangevoerd:

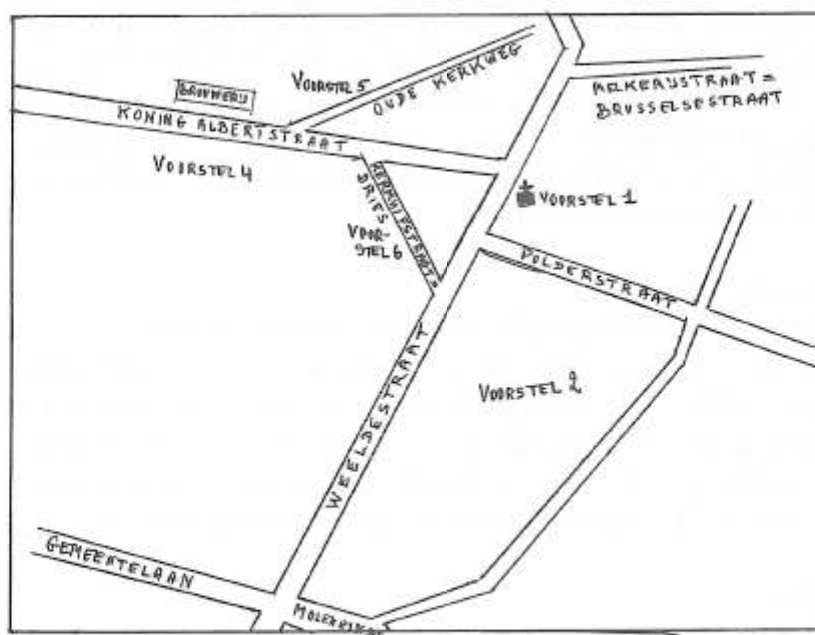
- de grond bij de kerk zal veel te duur zijn, ook wegens noodzakelijke ophogingen;
- de geburen zullen ertegen reageren omwille van hun waterputten;
- bij de kerk zal al vlug de oppervlakte te klein zijn;

- de kerk zal niet meer vergroot kunnen worden.

In de gemeenteraad werd inmiddels deining veroorzaakt en ontstond het voorstel om tussen de twee parochies een groot gemeenschappelijk kerkhof in te richten op grond die Karel Bols had verkocht aan ingenieur Jan Van Loon (voorstel 4). Een technische commissie kwam te Weelde de toestand bekijken. Daarbij kwam naast de grond van Van Loon ook een nieuw perceel ter sprake, met name bij de brouwerij (voorstel 5). Edoch, er kwam alweer geen definitieve oplossing.

Enige dagen later viel van de provincie het bericht in de bus, dat een kerkhof bij de Sint-Janskerk niet kon en dat de grond van Van Hees het meest geschikt was. Men voegde er evenwel aan toe, dat "desgevallend" de grond van Van Loon ook in aanmerking kon komen voor een gezamenlijk kerkhof. Daarna werd het weer een hele tijd stil tot de Bestendige Deputatie voor 18 augustus een nieuwe vergadering bijeenriep. Dit werd een woelige vergadering zonder definitieve afspraken. Daarop eiste de gouverneur van de burgemeester binnen de acht dagen een concreet voorstel. Zoniet zou de gemeente het formele verbod krijgen nog doden te begraven te Weelde. Dit moest dan gebeuren te Poppel of te Ravels.

Het volgende bedrijf speelde zich af in het gemeentehuis tijdens de gemeenteraad van 25 augustus. Daar kwam burgemeester Dries totaal onverwacht af met de mededeling, dat hij bij Ludovica Jonckers een optie genomen had op een stuk grond in de Dries (voorstel 6). Het betrof 100 roeden en hij zou er 25.000 frank voor betalen. Hij zou de achterste 50 roeden afstaan voor een kerkhof en de 50 roeden langs de Grote Weg zelf kopen. Deze laatste zouden immers kostbare bouwgrond zijn, dacht hij. Hij stelde voor, dat de gemeente de kerkhofgrond zou kopen tegen 173 frank per roede. De gemeenteraad stemde met 5 tegen 4 voor dit voorstel. Echter, enige dagen later trok de burgemeester naar de verkoper om de verkoop ongedaan te maken. Men vermoedt, dat hij dat deed, omdat hij plots tot het inzicht was gekomen, dat de bouwgrond een stuk minder waard zou worden door het aanpalende kerkhof. De verkoper weigerde echter de verkoop in te trekken. En opnieuw hoorde men wekenlang niets over verdere ontwikkelingen tot in oktober de technische commissie van de provincie de grond in de Dries kwam bekijken, hem goed bevond maar adviseerde de volle 100 roeden te kopen, zodat eventueel hier het gemeenschappelijk kerkhof zou kunnen worden ingericht.

Overzichtskartaal met de gedane voorstellen

Bovendien bestond de mogelijkheid om een weg te trekken van de Grote Baan naar de (huidige) Koning Albertstraat en dat zou ook grond kosten. Er moet echter wel op gewezen worden, dat dit perceel grond op het gebied van de parochie Sint-Jan lag. Dat gegeven werd op 22 november naast diverse andere argumenten in een nieuwe vergadering met de heer Van den Kieboom door de pastoors uitgespeeld om een gemeenschappelijk kerkhof op die plaats te voorkomen. Immers, daar zouden de parochianen van Sint Michiel toch geen vrede mee nemen.

De burgemeester zat dusdanig met de door hem nogal achteloos aangekochte grond in zijn maag, dat op de duur allerlei voorstellen begonnen mee te spelen. Secretaris Vloemans stelde zelfs voor op de overbodige 50 roeden een kruisweg op te richten, of die grond te reserveren voor een later nieuw te bouwen gemeentehuis. Van den Kieboom vroeg in een nieuwe gemeenteraad hoe dan ook een beslissing te nemen en beloofde die zelf te zullen steunen. Zo gezegd zo gedaan: op 26 november had de vergadering plaats. Met 6 stemmen voor en 2 (Dries en Bols) tegen, werd het voorstel van 25 augustus opnieuw aangenomen. Kort en goed werd dus beslist: een kerkhof per parochie en dat van Sint-Jan komt op het achterste gedeelte (50 roeden) van de grond in de Dries. Op 12 december keurde de Deputatie dit voorstel goed. En het kerkhof kwam er en ligt nog steeds in de Dries.

Van Pieren, Bokken en Krombeenders Jos Haagen, de Garde van Poppel vertelt

door Laurent Woestenburg

Jos Haagen (Jos van Fikken) was en is nog steeds een Poppelaar in hart en nieren. Hij werd in 1912 te Poppel geboren en is er steeds blijven wonen. Maar wat hem boven alles zo verbonden maakt met dit dorp, is het feit dat hij er van 26 maart 1942 tot 31 maart 1977 veldwachter was. Maar in onze streek zegt men daar "de garde" tegen. 35 Jaar lang beleefde hij dus zowat alles wat er in het dorp omging, intens. Voordien was hij helper op de boerderij thuis en op de Kapelhoeve bij Wies Haagen, die op zijn beurt de boerderij exploiteerde voor de familie Smits-Van Oyen uit Eindhoven.

Garde, een gemeentefunctie

Jos werd dus garde in volle oorlogstijd. Frans van Nelissen (Willemse) was burgemeester en Jef Verheyen secretaris. Behalve de garde en de secretaris had de gemeente toen geen vast personeel in dienst. Vanuit zijn beroep stond Jos rechtstreeks onder het toezicht van de arrondissementscommissaris De Borrekens uit Turnhout. Deze brave man werd op zeker moment afgezet, omdat hij een afscheidsfeestje had bijgewoond van een Duitse militair, vertelt Jos. Toch werd De Borrekens later nog burgemeester van Vorselaar.

De toenmalige dienst

De dienst verliep in die tijd uitsluitend per fiets. De gemeente zorgde op tijd en stond voor nieuwe banden. Dat was wel nodig, want in zijn eerste (oorlogs-)jaren konden de mensen

meestal slechts rijden op harde banden zonder lucht (klapbanden). Er ging dus vaak veel tijd op in fietsen van de ene plaats naar de andere. Hoewel een garde in principe slechts voor zijn eigen gemeente moest werken, toch waren er gelegenheden waarin samen met de garde van een of meer andere gemeenten moest worden opgetreden. Bijvoorbeeld als er een wielervedstrijd (een koers) was, moest er samengewerkt worden. In Weelde was dat met Rie Cornelissen die precies even lang in dienst was als Jos, en in Ravels was het Fons Theunissen. Na de oorlog verschenen de auto's in het dorpsbeeld en daarop moesten de gardes ook samen controles uitvoeren. Vooral naar de lichten en de banden moest gekeken worden. Uiteraard gebeurde dat werk 's nachts. Niet steeds even prettig om dan op dienst te moeten, maar Jos beklagde zich er niet over. Hij benadrukt zelfs, dat hij de job altijd met veel plezier heeft gedaan en dat hij er best nog opnieuw aan zou willen beginnen.

Het gemeentehuis, zijn woonst

Al meteen na zijn benoeming moest Jos onderaan in het gemeentehuis gaan wonen. Eerst alleen en na zijn huwelijk met zijn vrouw Filomeen Steenssens. Dat was nodig om de gevangenen "in den bak" te kunnen bewaken. Deze gevangenis van Poppel bestond uit twee kleine ruimten in de kelder van het gebouw. Bovendien moest Jos toezicht houden op de zegeltjes van de rantsoenering. Deze werden door een groep "gendarmen" in een gepantserde auto naar het gemeentehuis gebracht, maar werden verder aan het toezicht van alleen maar de garde overgelaten. In minstens twee gemeenten zijn toen gardes vermoord door inbrekers die het gemunt hadden op de zegeltjes. Maar Jos was helemaal niet bang, in tegenstelling tot zijn Filomeen, die de zegeltjes liever elders een onderkomen toewenste. Om de bewaking doeltreffend te kunnen uitvoeren, vond het jonge paar er niets beter op dan de zegeltjes elke avond onder hun bed te verstoppen.

Garde in oorlogstijd

Als garde beleefde je in die tijd soms vreemde avonturen. Daarover kan Jos honderduit vertellen. In de oorlogsjaren was het niet eenvoudig om tegelijk een rechte koers te varen en de kerk in het midden te houden. Zo was één van zijn taken naar de mensen te gaan, wanneer zij een varken gingen slachten. Jos moest het gewicht schatten voor het dier de kuip inging. Immers, hoe zwaarder het varken woog, des te minder zegeltjes het gezin kreeg om voedsel te gaan kopen. Zo'n varken moest echter minstens 60 kg wegen om het te mogen slachten. Eigenlijk moest Jos dus telkens het gedode dier wegen, maar dat vond hij niet nodig. Jos schatte maar door en noteerde het gewicht dat voor de mensen het best uitkwam: zo werd een varken van 50 kg wel eens een dier van 60 kg en herleidde Jos gewichten van 100 kg en meer tot 62 kg of iets in die buurt. Op die manier moesten de mensen niet al te lang zegeltjes ontberen. Wat Jos erg vervelend vond, was de verplichting om soms in de nacht met Duitse soldaten mee te gaan om adressen aan te wijzen van mannen die zij opeisten om voor de Duitsers te gaan werken. Dan nam hij de begeleiders eerst mee naar een paar mannen die ver uit het centrum woonden. Ondertussen kon de secretaris de anderen verwittigen dat zij zich uit de voeten moesten maken. Op één plaats vonden zij in bed slechts één persoon. "Das ist die Frau" zei Jos. "Nein, dass ist ein Kind" repliceerde de Duitser. Het betrof hier een jonge vrouw die op haar zestiende getrouwd was. Als dan alweer iemand -soms waren het meerdere mannen- meegenomen was, trok burgemeester Frans Willemse naar de Feldgendarmarie om de betrokkene(n) vrij te krijgen. Frans nam dan steeds wat mee voor de meisjes van het bureau. Die zagen hem dus erg graag komen en Frans boekte er vaak succes mee. Als er op een boerderij een dier stierf, dan moest de boer dat gaan melden bij Jos. Die vulde dan een papier in en moest dat per fiets naar Weelde brengen bij de familie Wijgerde. Daar immers stond de telefooncentrale. De aangifte telefonisch overbrengen naar Weelde mocht niet. Bij

Wijgerde verwittigde men dan het vilbeluik dat de dieren moest komen ophalen. Zo moest Jos meestal dagelijks zijn fietstocht naar Weelde ondernemen voor een dood varken of een koe. Later werd het systeem al wat eenvoudiger. Toen werd op Maarledijk een houten keet neergezet waar de boeren hun dood vee naartoe konden brengen, zodat het vilbeluik maar één adres moest aandoen. Aangeven moest men echter wel blijven doen bij de garde. Zo kwam op een goeie dag Toontje Hendrikx aangifte doen bij Jos. Jos vroeg waar hij het dode dier kon zien waarop Toontje prompt zei: "Ik heb het al bij". Hij opende een zak die hij al die tijd op zijn knieën had liggen en waarin een dood varkentje zat.

De mooiste geschiedenis speelde zich toch wel af bij Wies Pieten (Wies Van Hees). Gusta Botermans, zijn vrouw, moest bevallen van haar derde kind en had dringend een dokter nodig. In die tijd was Dr. Amandus Van Baelen uit Weelde de enige huisdokter in de streek. Bij Jos werd aangeklopt om de dokter te verwittigen. Maar dat was niet eenvoudig, want dat moest per fiets gebeuren en de Duitsers namen alle fietsen die 's nachts op de weg waren, in beslag. Jos ging met zijn dringende boodschap naar de Duitse soldaten voor een geschreven toelating om met zijn fiets naar de dokter te mogen rijden. Zo gebeurde ook. Maar dokter Van Baelen durfde ook niet de fiets op zonder een toelating ("Schein"). Die kreeg hij en samen trokken ze naar Poppel. Bij Gusta van Wies Pieten was de nood inmiddels erg groot. En Jos heeft samen met de dokter het karwei opgeknapt en Gusta werd de gelukkige moeder van een flinke dochter die Liza gedoopt werd. Op zekere dag kwam Wies Willems met de nare mare dat een Duitse soldaat een man had doodgeslagen. Dat lijk moest opgehaald worden. Jos en Wies trokken erop af en wilden het lijk naar een leegstaand huis naast dat van Wies Willems brengen. Zij vonden er niets beters op dan daarvoor een slaggraam (luik) te gebruiken. De dode man werd in het bewuste huis gelegd: 's Avonds ging de Duitser nog eens kijken of het lijk er nog lag en ...weg was het. Het was gaan lopen, want de man had zich als dood voorgedaan.

Het caféleven

Waar elke garde mee te maken had, was de wet op het sluitingsuur van cafés. Lange tijd waren die gelegenheden verplicht om 10 uur 's avonds te sluiten. Jos moest dan van café naar café trekken om te "polissen". Hij nam dan zijn goed afgerichte hond mee. Die liep dan eens een rondje door zo'n café en iedereen droop af. Het sluiten was toen niet echt een probleem. Als het kermis was, gebeurde de controle samen met rijkswachters (gendarmen). Soms werd in zo'n café wel eens een robbertje gevochten. En dan moest Jos tussenkomen. Zo was eens op de Boulevard (Tilburgseweg) in een café (het huis waar nu de familie Buyckx woont) een fikse opboddiscussie aan de gang. Juul Van Hees zei: "Seffens komt de garde en ge zult zien dat ik die met klikken en klakken de deur uit gooi. Zo doe ik dat met de garde." Maar, ondertussen had Jos al een poosje met de deur op een kier het hele schouwspel gadegeslagen. Jos trok onmiddellijk na die uitspraak van Juul binnen, vatte hem bij de kraag en bracht hem buiten. "En zo doet de garde dat met Juul Van Hees" zei Jos. Gevolg: veel jolijt bij de andere aanwezigen.

De garde als controleur

Overdag moest de garde allerlei controlefuncties vervullen. Papierwerk was er in die tijd nog niet zoveel bij. Dat kwam later, vooral in de jaren zestig, op. Waar hij vooral mee te maken had, waren allerlei controles. Bijvoorbeeld op het sproeien tegen de coloradokevers, want die in onze contreien binnengeslopen kever betekende voor de mensen een ware plaag. Iedereen was dus verplicht zijn aardappelen te besproeien. Zo waren er ook nog de landbouwtelling, de controle van de werklozen (den dop) en de controle op het schoonmaken van de Aa (de stroom). Wat Jos pertinent weigerde, was meegaan met belastingsinspecteurs om te zien of de mensen geen aardbeien, bonen, enz. teelden voor de veiling zonder ze aan te geven voor hun inkomstenbelasting. Ook de controle op de radiotaks was aan hem niet besteed. Dat was voor

Jos mensen verraden. Die controles moesten de ambtenaren zelf maar doen, als ze graag wilden weten wie dat deed.

De politiek

Met de politiek zelf had Jos weinig te maken. Het meest markante gebeuren speelde zich af rond 1954 toen de schoolstrijd was losgebarsten. Toen heeft hij eens een strooien pop die minister Collard voorstelde, boven van de toren moeten halen. Het was een bevel van de commissaris, dus Jos moest naar de galmgaten klimmen. Gelukkig was de kerkdeur nog open en zat hij niet opgesloten zoals vroeger zijn vader eens. Die was als misdienaar bij pastoor Cools samen met de vader van Antoine Coppens (van de Ancofabriek) in de kerk. Beide jongens hadden zich tegoed gedaan aan de miswijn en waren in de toren geklommen om daar kauwennesten te roven. Ze kwamen met hun eitjes naar beneden en stonden voor de gesloten deur. De koster had immers ondertussen de kerk gesloten. Coppens klom prompt terug in de toren, kroop door de galmgaten en liet zich langs de bliksemafleider naar beneden glijden.

Processenregen

In Jos zijn tijd begonnen de Nederlanders al naar Poppel af te zakken. Zo ontstond bijvoorbeeld de verkaveling Leyheide. Ook op Nieuwkerk werden al woningen opgetrokken. Jos moest toen alle bouwvoertreders op de bon zetten. Met een boete van ongeveer 2000 frank kwamen ze er vanaf. Het bevel tot afbraak werd nooit uitgevoerd, want de gemeente moest die eisen en die deed dat niet. Het ging zelfs zover, dat Toon Severeijns, die rentmeester was op Nieuwkerk, naar Jos kwam met de vraag nog eens naar Nieuwkerk te komen om een proces op te stellen, want er werd weer gebouwd. De mensen vroegen dus zelf om een verbaal. Samen met de verantwoordelijke van de belastingen, Jan Laurijssens, moest Jos ook elk jaar de ronde doen van huis tot huis om te zien of er geen honden waren waarvoor de taks niet betaald was. Elke hond moest ter controle een medaille dragen. Dat leverde soms wel 100 bekeuringen (processen) per dag op. "Neen, Jos, wij hebben geen hond" klonk het dan soms, terwijl hij dan door het raam of bij het buitengaan zag, dat iemand met de hond vliegensvlug de straat overstak.

Bewaker van gemeentelijke eigendommen

De gemeente Poppel had nogal wat eigendommen te beheren, vooral bossen in het gebied Hulsel-Rovert. Daarop had de garde de toezichtsplicht. Maar, omdat de bestuurders vaak flink door hun politieke vingers keken, ontstonden er wel geregeld misbruiken. Ondermeer in verband met het eigendomsrecht van bepaalde gronden. Jos plaatste daartegenover resoluut zijn persoonlijke opvatting dat recht moest geschieden. Daarom hield hij steeds een scherp oog op die gronden, maar soms met het gevolg, dat hevige twistpartijen losbarstten. Zo'n 45 jaar geleden was er bijvoorbeeld een ernstig incident met de Nederlandse grootgrondbezitter Van Puyenbroek en vooral diens boswachter Heerebeek. Op een goeie dag velden die op Rovert alle bomen op de grond rond het Rovers kapelletje tot op ongeveer 15 meter van het kapelletje zelf. Het werd een kaalslag van zeker 1,5 hectare. 's Nachts werden de neergelegde bomen sluiks over de grens gesleept op Nederlands gebied. Dat ging volgens Jos veel te ver, want de grond waarop die bomen stonden was eigendom van de gemeente Poppel. Jos trok naar de boswachter en stelde een proces-verbaal op. Daarop werden de bomen terug op Belgisch grondgebied gebracht, maar Van Puyenbroek hield staande dat de grond aan hem toebehoorde. Gevolg: een zware discussie. Uit weervraag voor de volgens hem ongerechtvaardigde eigendomseis sloot de Nederlander de Leyloop af met steenpui en aarde. Zo kon het water van Hulsel en omgeving niet meer weg en liepen de velden onder. Dat was echter buiten gemeentelijk elektriciteitsman Sooi Van den Borne gerekend. Die wist namelijk dat Van Puyenbroek zijn elektriciteit van Poppel kreeg en sneed prompt de toevoer daarvan af, zodat Van Puyenbroek zonder licht zat. Het merkwaardige is, dat de gemeente Poppel de Leyloop nooit opnieuw opende, maar wel een nieuwe gracht liet graven om het water met een

bocht omheen de versperring te leiden. Inmiddels is de toestand na meer dan 40 jaar nog steeds dezelfde. En dat is een probleem in wintertijd, want er is een bruggetje gelegd, waarvan de buizen te hoog zitten, zodat er nog steeds wateroverlast ontstaat op die plaats. Wat het eigendomsrecht betreft, is later aan de hand van een notariële akte bewezen, dat de grond in kwestie wel degelijk van de gemeente was. En de omgezaagde bomen? Die schonk de burgemeester met een politiek hart aan Van Puyenbroek. Een beetje gelijkaardig is het verhaal van Jef Primus die bomen had geveld op Hulsel. Ook daar ontstond een discussie. De landmeter van het Kadaster, Delfosse, werd erbij gehaald en ook daar bleek dat het om een gemeentebos ging. De goedgehartige burgemeester schonk ook aan Jef de omgelegde bomen. Zelfs kon Jef later de betrokken grond van de gemeente kopen. Het toppunt was wel, dat op een gegeven moment Jan en Keeske Van Heyst een dennenbos van ongeveer 30 a verkochten, terwijl dit perceel helemaal niet hun eigendom was, maar wel dat van de gemeente. Ook hier lag voor onze garde een scheidsrechterlijke rol weggelegd. Wat de grens betreft, heeft Jos ruim 35 jaar lang elk jaar in mei per fiets samen met de aangrenzende Nederlandse gemeenten de staat van de grenspalen moeten gaan onderzoeken. Dat gebeurde dus op de grens met Alphen, Goirle, Hilvarenbeek en Lage Mierde. Moest er bijgeschilderd worden, dan verdeelden de betrokken gemeenten de kosten onder elkaar.

Burenruzies

Drie dagen na Jos' aanstelling tot garde zei de burgemeester tegen hem, dat er op Overbroek geregeld ruzies over wegenis waren tussen ene Drik Van Eyk en geburen van hem. Drik maakte dan 's nachts een groot gat in de weg om de buren de toegang tot hun akkers te ontnemen. Dezen moesten dan telkens eerst het gat dichten om verder te kunnen rijden. Jos kreeg van burgemeester Willemse de opdracht om hem op heterdaad te betrappen en hem "in den bak te gooien". Immers, de rijkswacht was er al een tiental keren geweest om proces-verbaal op te maken, maar Drik liet niet af. Op een avond trok Jos naar de bewuste plek, verstopte zich en, jawel hoor, Van Eyk kwam weer, gewapend met de spade, en trok aan het graven. Jos lag verdekt op de loer en liet hem eerst flink doorwerken tot hij moe werd. Toen het moment gekomen was, vatte hij hem bij de kraag. Van Eyk verweerde zich en Jos moest de matrak hanteren. Hij sloeg hem bont en blauw tot hij niet meer kon lopen. Het hulpgeroep maakte de buren wakker, zelfs Liezejes Pieten (Eligius Van Hees) die er een stuk vandaan woonde, kwam toegesneld. Van Eyk werd op een kar gelegd en meegevoerd. Gebuur Pauwels, Liezejes Pieten en Jos trokken ermee naar "den bak". Onderweg kwamen zij douanier Heymans tegen. Deze dacht dat hij kalversmokkelaars te pakken had. "Wij hebben geen kalf bij, maar wel Van Eyk voor den bak" zei Jos. In het gemeentehuis werd de rijkswacht gebeld en er kwamen vier gendarmen om Van Eyk naar de gevangenis van Turnhout te voeren. Daar werd hij veroordeeld tot landverwijzing. Van Eyk verhuisde later naar Nederland en de buren ... die leefden verder in peis en vree.

Misdadigheid en de garde

Als tegenwoordig een sterfgeval aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt het lijk vervoerd naar een gespecialiseerde instelling waar de autopsie plaatsvindt. In Jos zijn tijd ging het er heel anders aan toe. Dokter Pollet vroeg aan Jos eens om naar de Boulevard te gaan om een kinderlijkje op te halen. In een piepklein huis met rieten dak van Kees Bayens woonde een ongehuwd koppel samen en daar was een kind gestorven. Jos trok er met zijn fiets naartoe en moest het lijkje meenemen naar het gemeentehuis, waar de wetsdokter zou komen voor de lijkschouwing, want het betrof een verdacht overlijden. De vraag stelde zich hoe Jos het lijkje zou vervoeren. "Geen nood" zei Jos, "geef mij de kinderwagen eens". En Jos sprong op zijn fiets en trok achter zich de kinderwagen met het lijkje naar het gemeentehuis. Van kinderen gesproken. Er was groot alarm. Jos moest dringend naar de Witte van Boerke, want die dreigde met een geweer zijn kinderen dood te schieten. De buren leefden in doodsangst en

riepen de hulp van Jos in. In het huis aangekomen, trof Jos de Witte slapend aan in zijn zetel met het geweer naast zich. Jos liet er geen gras over groeien, nam het geweer en verdween ermee naar zijn gemeentehuis. En de Witte? Die sliep verder en merkte niets. Erger verging het Kees Kwak. Die had twee huizen aan de Bedafseweg en één aan de grens, met name waar nu café Bungalow is. Kees dronk jenever als koffie. Toch trouwde hij met Martha Kloek, zo genoemd omdat zij steeds enkele kippen hield. Ze woonde samen met haar moeder. Het paar trok naar de grens. Op een goeie dag was Kees dood. Jos werd erbij gehaald, want men dacht aan een moord. Kees werd er immers van verdacht een relatie te hebben met Colette, de huismeid. De wetsdokter kwam naar het gemeentehuis en er werd een autopsie uitgevoerd.

Maar tijdens de autopsie, waar Jos bij aanwezig was, moesten delen van de hersenen en van de maag worden weggenomen voor verder onderzoek. Maar, hoe zouden die vervoerd worden? Jos had de oplossing. Hij haalde thuis een paar wekflessen, waarin de lichaamsdelen werden opgeborgen. Uit het onderzoek bleek, dat er geen sprake was van moord. Kees had zich doodgedronken. Soms was het voor Jos zelf ook wel een heikel karwei, als er met de wapens werd omgesprongen. Neem nu die Toon Schel (Schellekens) uit Tilburg. Die dreigde ermee iedereen die hij tegenkwam te doden met een groot mes. Het nare was, dat hij al eens iemand op die manier vermoord had. Jos trok naar de Boulevard en riep: "Meegaan of ik schiet u dood!". Waarna de Tilburgenaar zich gewillig overgaf. Als zo iemand in "den bak" zat onder het gemeentehuis, was het de taak van Filomeen om die wat eten te geven. Zo gebeurde het eens, dat zij de deur van twee gevangenen opende, hen voedsel aanreikte, en dat achter haar rug de deur dichtklapte. Zij zat dus met de boeven opgesloten. Zij schreeuwde om hulp door het luchtgat, maar het duurde een paar uur voor een stomverbaasde echtgenoot-garde haar kon bevrijden. Jos' baan werd opgeheven bij de fusies van de gemeenten. Toen nam de gemeentepolitie de taak over en kon Jos met pensioen gaan.

Jos Haagen, de garde van Poppel

Jos als schutter

Behalve de vertrouwde man van de wet was hij ook een buitengewoon goed pistoolschutter. Daarmee behaalde hij te Antwerpen in 1951 de eerste en de achtste prijs en in 1952 opnieuw de eerste prijs. Dat werd beloond met medailles. In 1956 mocht hij zelfs een plaketaf van de koning ontvangen en in 1965 kreeg hij van de minister de zilveren ereprijs voor zijn schietvaardigheid op de wedstrijden te Turnhout. Maar wij waren vooral geboeid door zijn verhalen als garde van Poppel. Nu, op zijn zesentachtigste, geniet Jos nog steeds van zijn boeiend wedervaren als garde van zijn geliefde dorpje.

TWEE MANEN LANG

door Louis Schats

In Eindhoven staat het Prehistorisch Museum, opgericht in 1982. Het is een reconstructie van een nederzetting van landbouwers met akkers en vee van een "levend" dorpje uit de Kempische prehistorie, die duurde van 750 tot 50 voor Chr. In 1993 ontstond bij de directeur van het museum, Anneke Boonstra en vier van haar medewerkers, het idee om eens langdurig te leven "als in de IJzertijd". Een leefexperiment in de zomer, met warm weer, voedsel in overvloed en langdurige werkdagen, is niet de uitdaging die de deelnemers zoeken. Kiezen voor de winterperiode brengt extra moeilijkheden met zich mee. Na een voorbereiding van 2 jaar start op 16 januari 1995, bij de eerste volle maan van het nieuwe jaar, dit leefexperiment. Twee manen lang brengen zes avonturiers 60 dagen door in de winterse kou van het in Eindhoven prehistorisch opgezette dorpje "Eversham". Over dit ongekend boeiende experiment onderhield Anne Boonstra de leden van onze kring op 4 maart 1998. Een neerslag van de ervaringen van haar en haar medewerkers is bovendien te vinden in haar boek "Twee manen lang".

De voorbereiding

We besluiten dat alles zo prehistorisch mogelijk verantwoord moet zijn. Om dit te bereiken wordt de IJzertijd uitvoerig bestudeerd. Er worden lijsten aangelegd van IJzertijdplanten, van voedsel, gevonden kleding en schoeisel, van ijzertijdgereedschappen en de meer dagelijkse gebruiksvoorwerpen. We zullen alleen dat meenemen wat door minstens één persoon van de groep op prehistorische wijze gemaakt of verbouwd kan worden. De voorbereiding draait hoofdzakelijk om voedsel. We merken dat in de prehistorie het gehele jaar door enorm veel tijd werd besteed aan het voorbereiden van de wintermaanden. In de voorbereidingstijd verbouwen, oogsten en verwerken we de mee te nemen gewassen zoals tarwe, gierst, gerst, duiveboon, erwt en linze. Kruiden worden verzameld en gedroogd zoals vlierbloesem, brandnetels, munt, selderij, kamillebloesem, look, lindebloesem. Achter de boerderij wordt het vitamine C rijke mergkool verbouwd en wordt pastinaak ingekuuld, een oude, vitaminerijke soort winterpeen. Gerookt (ever)zwijnenvlees, gerookte vis, gezouten-ongerookt en gezouten-gerookt varkensvlees en -spek zorgen voor de voorraad vlees en vet. De levende have die we mee zullen nemen bestaat uit twee geiten, kippen en eenden. In de weekenden wordt druk geëxperimenteerd in het op prehistorische wijze bereiden van voedsel. Fijngemalen meel van tarwe blijkt uitermate geschikt voor het maken van zuurdesem, dat je kunt bakken in een lemen oven. Ook kun je brood bakken in de hete as of in een met vet ingesmeerde pot. Bij het koken is het van belang dat het vuur blijft branden en de potten niet kapot springen. De pot in het vuur moet minstens voor de helft gevuld blijven met water. Dit maakt dat de potwand ongeveer even warm blijft en niet zo snel knapt. Soms lijkt de voorbereidingstijd van 2 jaar te kort: potten bakken, manden vlechten, klossen wol spinnen, lappen weven, een dikke eik uithollen tot boomstamkano, het repareren van de lemen vloer en de nok van de boerderij, het dichtstoppen van tochtgaten, het aanleggen van een houtvoorraad, het schoonmaken en drogen van varkensblazen, het muisvrij opbergen van graan, kaarsen maken, pollepels maken uit berkenhout, je eigen deken van wol maken, een vacht prepareren, een blouse maken van grof linnen, schoenen maken van hazevellen, het houdt nooit op. Er moet een poepplaats gemaakt worden, een gat in de grond met een balk er zó boven dat je hangend of zittend boven de balk precies in het gat kunt mikken. De vrouwen moeten hun maandstondeverband maken, waarbij veenmos uit de Peel als vochtopnemer dient.

Terug in de tijd

Het afscheid van de 20e eeuw wordt prehistorisch aangepakt. Met behulp van een vuurboog wordt vuur aangelegd en worden 20e-eeuwse gemakken opgeofferd: toiletpapier, krant, lucifers, tampon, potlood en onderbroek gaan op symbolische wijze in vlammen op. Zelfs onze 20e-eeuwse namen verwisselen we voor meer 'ijzertijdse' namen als Tanna, Krea, Ray, Thay (de vrouwen) en Sigurs en Hor (de twee mannen). Nadat we ons achter de omheining van Eversham hebben teruggetrokken, merken we al spoedig dat we niet meer in uren denken. Licht en donker zullen voortaan het dagritme bepalen en de zorg voor het eten zal onze tijd grotendeels vullen. Vooral de eerste weken zullen we erg moeten wennen aan de lange, donkere avonden en het trage levensritme, waarin eenvoudige werkzaamheden uren in beslag nemen.

Voeding

Twee à drie personen zijn de gehele dag bezig met het bereiden van eten. Bonen, erwten, gierst of graan met groenten of vlees vormen het centrale thema. 's Morgens is warme pap van tarwe- of gierstemeel met honing een welkome opwarmer voor de koude winterdag. Een broodmaaltijd kan bestaan uit zuurdesembrood met reuzel en jam van appeltjes, vlierbessen en honing waarbij kruidenthee gedronken kan worden. Maar ook bouillon met gierst en pastinaak, brood met spek of hazelnootpasta doen het goed. Het avondeten kan bijvoorbeeld beginnen met schapensoep of vissoep. Dan volgt de onvermijdelijke prut van linzen of erwten met schapenvlees met kruiden of vis in een pot met mergkool, look en selderie. We vergeten niet ons zelf te verwennen met kippenragout, eiersalade of hazelnootkoekjes. De melk die de twee meegenomen drachtige geitjes ons zouden moeten bezorgen, laat lang op zich wachten. Pas halverwege de rit kunnen we onze gaan bekwamen in het melken. Behalve thee proberen we ook koffie te brouwen van gebrande tarwe. De avond kan afgesloten worden met koppige mede. De enige concessie die we aan de 20e eeuw doen is het watergebruik. Het water van het riviertje de Tongelreep is dusdanig vervuild, dat we daar onze gezondheid niet aan willen wagen. We maken gebruik van leidingwater, maar verzamelen ook regenwater in een oude, afgedankte kano, dat we kunnen gebruiken voor o.a. wasjes en haarwassen.

Vuur

Reeds de derde dag merken we hoe belangrijk vuur is. Het grote blok hout dat de avond tevoren op het vuur was gelegd, is in de loop van de nacht uitgegaan. Pogingen om met de vuurboog vuur te maken mislukken grandioos. We komen op het idee om alle vuurmaakspullen in de nog warme as te leggen en te drogen. Het lukt om een gloeiend puntje in de lisdoddepluisjes te krijgen en dat is het begin van de redding.

Experimenten en werkzaamheden

Ons gezamenlijke doel is 'het naspelen van het leven van een prehistorische familie'. We zoeken eieren van eenden en kippen rondom onze boerderij, vangen en slachten kippen en vangen vis met fuiken waarin ingewanden van kippen of de long van een zelf geslacht schaap als lokmiddel dienen. Daarnaast experimenteren we ook met bijvoorbeeld het bakken van brood in lemen broodoventjes, het persen van olie uit zaden, vilt maken van schapenwol, het scheiden van kaf van koren bij prehistorische graansoorten. Het malen van graan en het laten sudderen van de ontkiemde tarwe neemt veel tijd in beslag en eist voortdurend aandacht. Na zoveel tijd is het graan nog taai, zodat er tijdens het avondmaal aardig wat gekauwd moet worden. Vandaar misschien dat bij opgravingen van prehistorische personen de tanden zo erg gesleten zijn.

Bij het broodbakken controleren we de temperatuur van de oven door tarwekorrels in de oven te gooien. De tijd die ze nodig hebben om te poffen vertelt iets over de temperatuur van de oven. Via het rookkanaal kun je zien of voelen of het brood al goed is. We ontdekken simpele dingen. Bijvoorbeeld dat de geiten dol zijn op bramentakken en dat ze meer melk geven als je er elke dag een eindje mee wandelt. Daarnaast hebben we werkzaamheden zoals graan malen, kaas maken, klaarmaken van zuurdesem, hout klieven, vuur houden, koken, de geit melken en voeren, het bouwen van een spieker (schuurtje op vier poten), het uitmesten van de poepput, het bouwen van een oven, manden vlechten, weven, blaaspijpjes maken, de lemen vloer repareren, vlees ontzouten in water, een trommel maken. Een prehistorische dag kent geen verveling. We maken zelf touw van vlas. De gesponnen draden worden getwijnd en vervolgens wordt met 7 mensen touw geslagen uit draden van 8 passen lang. Na een hele middag ploeteren is het resultaat een schitterend touw van één pink dik. Als we later Tio op bezoek krijgen, zal die laten zien hoe je op gallische wijze touw kunt maken met behulp van een plankje waarop je de draden vastzet en dat je ronddraait met behulp van een stok. Het blijkt dan een fluitje van een cent te zijn.

IJzer

In de derde week moet Hor door familie-omstandigheden afscheid nemen. Zijn vertrek valt samen met de komst van Thys. Hij is een smid die van dorp naar dorp trekt en brengt twee levende kippen als welkomstgeschenk mee. Hij gaat zich bezighouden met het winnen van ijzer uit het plaatselijke ijzeroer. Hij graaft een kuil en bouwt er een oven op. De oven wordt gestookt tot hij gloeiend heet is en vervolgens gooit hij er erts in, afgewisseld met houtskool. Aanvankelijk valt het resultaat tegen, maar na enkele pogingen waarin diverse technieken worden uitgetoetst, lukt het Thys om uit 20 kg ingebrachte ijzeroer 3,3 kilo loupe en 4 kilo losse ijzerstukjes te winnen. Het spreekt vanzelf dat Thys bijzonder content is.

Een schaap slachten

In de vijfde week komt Hor terug, samen met Tio. Tio is franstalig en dat zal voor communicatieproblemen zorgen. Onder zijn leiding gaan we op prehistorische wijze een schaap slachten, in het bijzijn van een 20e eeuwse keurmeester.

Tio haalt zijn prehistorische messen en andere gereedschappen tevoorschijn en slijpt ze. De keurmeester geeft een verdovingsschot en dan kan Tio aan de slag. Hij hangt het beest ondersteboven aan een driepoot, steekt zijn mes in de halsslagader en vangt het bloed op. Het schaap wordt gevilt, open gemaakt en uitgekleed. Met een wilgentakje maakt Tio de darmen schoon. De stinkende inhoud is één van de weinige niet te gebruiken onderdelen. De rest wordt verwerkt. Het bloed wordt warm opgedronken. Nieren, hart en lever worden zo snel mogelijk geroosterd en opgegeten. De longen kunnen als lokmiddel worden gebruikt in een fuik. De darmen kunnen worden gedroogd en kunnen als dun touw worden gebruikt. De kop kan met stenen worden verzwaard en in het water worden gelegd voor de palingvangst. Gal wordt onverdund gebruikt als gele verfstof, maar gaf niet veel kleur. De pens kan gebruikt worden als waterreservoir en zo vindt ieder onderdeel zijn bestemming. Bot kan gebruikt worden voor het maken van naalden, vishaakjes, kammen, fluitjes of sieraden en van de hoefjes kun je een rammelaartje maken. Als we later terugkomen in de 20e eeuw, zal het ons opvallen hoeveel afval we produceren. In Eversham gebruiken we alles. Zelfs afgedankt hooi kan nog gebruikt worden als afwasborstel en houtspaanders worden verzameld en gedroogd om te gebruiken bij het vuur.

Kleding

De kleding vereist steeds aandacht, zeker in de winter. Een lendelap, een linnen of wollen broek, wollen beenwarmers, leren schoenen met een binnenvoering van schapenvacht, een linnen of wollen tuniek, en zelfgeweven wollen trui of een schapenhes zonder mouwen, een wollen das of geweven sjaal, een wollen muts. Het zijn voorbeelden van de door ons gemaakte en gebruikte kledingsstukken. Na drie weken mankeert er al van alles aan en moeten voortdurend hersteld worden. De blouses en kielen die bij opgravingen van veenlijken zijn gevonden en door ons zijn nagemaakt, hebben bij de hals niets extra's en zijn ook tamelijk wijd. Dat geeft bij iedereen kou om de nek. Iedereen zoekt daarvoor een eigen oplossing: een geweven lap, een bontje, een wollen das, een wollen deken om nek en schouders. Om vocht en kou te weren maken we onder de schoenen houten kleppers, wat al snel een vertrouwd geluid geeft. Ook voor het slapen heeft iedereen na verloop van tijd zijn eigen oplossing gevonden. Mijn bed ziet er alles volgt uit: op de grond droge wilgentakjes als isolatie, daarop een laag stro met daartussen gedroogd varenblad tegen ongedierte. Bovenop het stro een koeienhuid tegen de kriebels. Tegen de kou een schapenhuid en daar bovenop een slaapzak van schapenvacht, aan elkaar gebonden met veters van leer en met de wolkant naar binnen. Een linnen binnenslaapzaak weert de kriebels en maakt het slapen wat warmer. Het stro moet regelmatig opgeschud worden, om te voorkomen dat het hard ligt en je teveel in een kuil komt te liggen.

De avonden

Zelfs bij een mooie zonnedag brengen we tweederde van het etmaal binnenshuis door. Omdat de avonden zo lang zijn, heeft niemand haast om bij de schemer naar binnen te gaan. We hebben trouwens een natuurlijke klok, die zegt wanneer het ongeveer tijd is om naar binnen te gaan. Dat zijn een honderdtal roeken, die elke avond een half uur voor donker met veel lawaai neccrstrijken op alle hoge bomen achter de boerderij. Op de avonden moet je je voorbereiden, want in het donker vindt je niets terug. Brandnetelthee derde hangende mandjes van links, pruimen eerste grote pot rechts vooraan, alles krijgt een vaste plek. Dat moet ook wel, want binnen is het de hele dag voelen en tasten. Je ziet niets. En dan mag er ook geen pot rondslingeren op de grond, want je stoot hem gegarandeerd kapot. Je zintuigen worden gestimuleerd: in een donkere boerderij moet je ruiken of iets aanbrandt of moet je horen als iets kookt. We brengen de avonden door met wol opwinden tot bolletjes, een varkensblaas of varkensdarmen soepel maken, een spie maken, wol twijnen, het slijpen van messen of zalig nietsdoen. Bij het vuur praten we over diverse zaken, zoals natuurlijke geneeswijzen en proberen op trommels te spelen, muziek te maken op de rasp en de mondharp van Tanna of tonen te halen uit een benen fluitje. We bedenken eigengemaakte litanie-achtige liedjes over wat we die dag gedaan hebben.

Verzorging

Vooraf hadden we ons zorgen gemaakt over de persoonlijke verzorging. Dat blijkt al snel overbodig te zijn, want je past je aan. Elke dag handen, gezicht en van onderen wassen en eens per week de rest van je lichaam volstaat. Tanden poetsen, iets typisch twintigste-eeuws, deden enkelen met een stokje. Je haren worden draderig, maar er hangt geen spiegel en niemand zegt er iets van. Een keer een benen kam er doorheen trekken is genoeg. Op de poepplaats maak je je achterste schoon met water uit een potje, dat je er met je hand tegenaan spoelt. Met een linnen lap kun je 'de zaak' droogmaken. Regelmatig legden we onze ledenlappen in de week in de met regenwater gevulde kano. Opvallend fenomeen is de maandstonde. In de loop van de 16e dag worden Tanna, Ray en Krea ongesteld, alledrie te vroeg en gelijktijdig. Hun biologische klok blijkt parallel te gaan lopen. In de prehistorie is het

geen pretje om je maandstonde te hebben. Ieder zit met zijn eigen zakjes met mos of vilt te hannesen. Uitwassen, vaak naar de poepplaats, uitwassen.

Terug in de twintigste eeuw

Op de laatste dag in Eversham worden alle spullen die we tijdens de twee manen hebben gemaakt, bij elkaar gelegd om er foto's van te maken. We hebben bakjes, kommetjes, lepels, geweven kleren, een gelooide schapenvacht, een lijnzaadpers, schoenen, blaaspijpen, fluitjes, een knots en manden. De hele deel ligt vol met onze spullen. De houtwal wordt onder massale belangstelling volledig afgebroken tot we er met de ossenkar doorheen kunnen. De pers is rijk vertegenwoordigd en nieuwsgierig naar onze ervaringen. Vooraf had ieder van ons zo zijn eigen vraagtekens geplaatst, achteraf blijkt dat je de twintigste eeuw niet echt hebt gemist. Je beseft nog nadrukkelijker dat we in een enorme wegwerpmaatschappij leven, die geregeerd wordt door de tijd. Je wilt alles en vooral snel. De verbondenheid met de natuur, waar zo'n rust vanuit gaat, heeft plaatsgemaakt voor een snelle, gestresste maatschappij. Die tol moeten we voor de verworven luxe betalen.

Anecdotes over Weelde

door Edmond Swaan

1. Gebruiken op 1 mei

Gewoonlijk was het groot werk op de boerderijen op 1 mei gedaan en was alles netjes opgeruimd. Er bestond echter de ongeschreven wet of gewoonte van het weghalen en wegdragen van onopgeruimde voorwerpen. Wat hield deze zoal in? Als iets in een veld bedekt was zoals een ploeg of een egge waar men een dakpan of een zak had opgelegd moest men er afblijven. Dat gold ook voor hetgene dat onder een afdak stond. Daarentegen werd alles wat niet afgedekt was en wat men toch kon opruimen of afdekken meegenomen naar het gemeentehuis. Door de tweede wereldoorlog werd er tijdelijk een eind gesteld aan dit gebruik en na deze oorlog werd er een eerste maal een verbod ingesteld door burgemeester Hesters wegens misbruiken en wangedrag. Later paste men dit gebruik weer toe maar werd het verboden om dit nog langer te doen omdat men zelfs brievenbusen uitrukte en ook andere zaken vernielde.

Anekdoten

Men had een houten egge meegenomen. Bij de jonge mannen was waarschijnlijk een timmerman. Deze sloeg de egge gedeeltelijk uiteen, schoof haar aan een elektriciteitspaal en sloeg de egge terug in mekaar. Toen de eigenaar later op de dag bij zijn egge kwam keek hij er eens naar, richtte vervolgens zijn blik naar boven en stelde vast dat de kommetjes en draad nog steeds aan de paal vastzaten. Hoe was dit toch mogelijk? Op 1 mei had men in de Groes bij Koopke Verheyen een kar uiteen gehaald en vervolgens boven op de nok van de schuur terug ineen gezet. De zonen, die meegeholpen hadden moesten 's anderendaags alles netjes terug zetten. En dat gold ook voor de vracht palen die zij hadden versleurd! Jaak Huybs had altijd gepocht dat hij zulk een vreselijke kwaai hond had. Maar hond met hondenkot en al stond aan het gemeentehuis. Verdovende middelen kende men toen nog niet. Later heeft men mij verteld dat men de nageboorte van een moederhond (teef) heeft gebruikt om het dier mee te lokken. Staf Van Leuven lag op zijn opkamertje te slapen. Plots hoorde hij een geluid en dacht hij: "Het is de eerste mei!" Men was zijn kar aan het weggrijpen. Staf liet zich door het venstertje buiten schuiven en hij liep mee met de kar. Aan het gemeentehuis aangekomen riep

hij: "Allez mannen. We zijn ver genoeg ... En nu terug!" Iedereen begon te lachen en de kar werd netjes terug op zijn werf geduwd.

Een andere gewoonte in het dorp was dat men op 1 mei takjes stak aan het huis van huwbare dochters. Wat nu volgt gebeurde in de nacht van 30 april op 1 mei. Van te voren gingen de jonge mannen toppen van takken snijden. Deze werden dan 's nachts gestoken in het stro of in de nok van de graszoden waarmee stal of schuur bedekt was. Ook in de hof voor het huis werden ze wel gestoken. 's Morgens bij de eerste klaarte gingen de meisjes zien of zij een takje hadden en of het bovendien wel een goed takje was. Deze verschillende takjes hadden immers een welbepaalde betekenis. Welke was deze?

Een dennentak (vlieger): prima!

Een bremtak was voor een kwezel.

Een berkentak (gesel) was voor een "kletswijf" die iedereen over de tong haalde. Een doornetak was voor iemand die iedereen zijn zaligheid gaf. Het was voor een zeer bezig iemand. Iedereen verwondde zich eraan.

Een kersentak was voor iemand die op zedelijk gebied niet veel voorstelde. Men gaf zo'n tak aan iemand waar het mansvolk naar toe ging. Aan een kersenboom plukt immers iedereen.

Volgens wijlen Jan Bax-Verheijen uit het Moleneinde had men ook al eens een gebekte (ontschorste) tak gestoken. Die was bedoeld voor iemand waaraan men gerust aan de blote billen mocht komen. In het Moleneinde had men een tak met zeer veel stekels van een araucaria (of "apentreiter") afgetrokken en bij een jonge dochter voor het huis gestoken. Voor een oude ouw-jonge dochter die krom liep van ouderdom had men ook ergens een krom dennetje gestoken.

Ook hier een anekdote

Bij Segers in de Meir waren vier dochters. Een eerste groep jongens kwam voorbij en stak er maar wat neer. Vader Segers, die zijn dochters graag gerust wilde stellen zei dat ze zich aan een "schoon boompke" zouden kunnen verwachten. En inderdaad stonden er 's morgens drie dennetjes mooi recht opgesteld. Het vierde dennetje echter, dat voor de oudste dochter Louisa, stond scheef. Waarom? Omdat die dochter op trouwen stond met Gustje Brosens. Zij viel er volgend jaar op 1 mei af. Het dennetje stond op vallen.

2. Theodorus Matheus Wouters

Zoals u wellicht weet zijn er aan de Sint-Michielskerk van Weelde aan de oostzijde nog enkele graven te zien. Men kijkt er trouwens recht op als men van de dreef naar de kerk gaat. Het kruis van één van de graven is tegen de kerk aangemetseld. Het is dit van Theodorus Matheus Wouters. Dat het juist zijn graf is, waarvan een gedeelte tegen de kerk is aangemetseld heeft een welbepaalde reden. Daarover verder meer. Laat ik hem eerst eens even voorstellen. Theodorus Matheus Wouters werd op 19 oktober 1807 te Arendonk geboren als zoon van Dominicus Wouters en Anna Elisabeth Mundelaers. Anna Elisabeth was reeds weduwe van Jacobus Bosch. Zij hadden een dochter Anna Maria Bosch. Theodorus Matheus Wouters trad in het huwelijk met Anna Cornelia van Roy op 11 april 1845. Van 1833 tot 1873 was hij notaris en van 1849 tot 1873 was hij ook burgemeester van Weelde. Sedert 20 juni 1839 was hij bovendien ook nog provinciaal raadslid. Zijn tijdgenoot en kameraad, graaf du Bus de Gisignies uit Oostmalle die in Poppel ondermeer nog goederen had zetelde eveneens in diezelfde raad. Op 11 oktober 1873 overleed notaris Wouters te Weelde. Vermeldenswaard is misschien nog dat de minuten (akten) die hij als notaris heeft opgemaakt sinds 1969 in bewaring zijn bij het Rijksarchief te Antwerpen.

Waarom was nu het kruis van het graf van Theodorus Matheus Wouters tegen de kerk aangemetseld? Daarvoor moeten we teruggaan naar de tijd dat hij burgemeester was en Beerten de pastoor van de Sint-Michielsparochie. Franciscus Theodoor Beerten -op 16 juli 1813 te Turnhout geboren- was pastoor te Weelde van 18 september 1863 tot 28 augustus 1896. Hij stierf op 11 juli 1903 en werd ook aan de oostzijde van de Sint-Michielskerk begraven. De ideeën die pastoor Beerten er op na hield waren niet geheel die van notaris Wouters. Zo zou pastoor Beerten tegen de burgemeester gezegd hebben: "Houdt gij de mensen arm, ik zal hen lomp houden en dan blijf ik schraailings op het dorp zitten." Pastoor Beerten zou dus baas blijven in het dorp. Dit was niet naar de zin van de burgemeester en zij kregen volop ruzie.

Burgemeester Matheus Wouters

Nu had men afgesproken om bij de volgende verkiezingen zo vlug mogelijk van Arendonk uit bericht over de verkiezingsuitslag naar Weelde te sturen. Zodra die uitslag vaststond liep men te Arendonk het gerechtshof uit om vervolgens een signaal met een vlag te geven. Zo stonden er op de heide van Arendonk naar Weelde op regelmatige afstanden signaalposten. De uitslag was hierdoor welhaast onmiddellijk bekend en het resultaat van die verkiezingen zal zeker niet in goede aarde zijn gevallen bij pastoor Beerten. Anna Maria Bosch, de halfzuster van notaris Wouters, had haar mening over de uitslag ook eens (misschien een beetje te) duidelijk verkondigd aan mijnheer pastoor. Ze was op diens rijtuig gesprongen, wreef eens met de vinger en de rug van haar hand onder haar neus en vervolgde met de woorden: "Mijnheer pastoor, dat was onder uw neus door hé!" Wat de hoop op een oplossing van het conflict tussen notaris Wouters en pastoor Beerten zeker niet dichterbij bracht. Wel, integendeel! De gemoederen raakten nog meer verhit. Men koos kamp....

Notaris Wouters ging 's avonds om acht uur geregeld een borreltje drinken in het café Bols. Op zekere avond toen hij huiswaarts ging, ging er vanuit de houtkant (waar zich nu in de Weeldestraat de huizen met nummer 104 en 106 bevinden) een schot voor hem door in het bovenlicht van het café er recht tegenover (bij Verheyen). Gelukkig werd de man niet getroffen. Wat echter wel bleek was dat er gekapt lood was gebruikt wat het vermoeden versterkt dat men hem degelijk heeft willen treffen. Hij plaatste een bericht in de krant waarin stond dat, als degene die het schot had gelost aan hem vergiffenis kwam vragen deze vijftig goudfrank zou krijgen met de belofte dat er verder nooit meer over gesproken zou worden. Notaris Wouters, noch zijn vrouw en dochters hebben ooit een naam vernoemd.

Toen de weg naar Weelde-Station gelegd werd had pastoor Beerten met de aannemer afgesproken om de kasseien verder uiteen te leggen op voorwaarde dat er van het Singeltje naar de kerk ook een kasseiweg kwam gelegd met de overschot aan kasseien. En op de steenweg naar Weelde-Station hebben de stenen ook altijd heel ver van mekaar gelegen. Men kon de werken aan het Geeneinde zien in de tijd dat notaris Wouters begraven werd. Na zijn begrafenis was het echter nog niet afgelopen. Dat pastoor Beerten en notaris Wouters uiteindelijk vrede hebben gesloten is best mogelijk maar sommige heethoofden waren blijkbaar nog niet afgekoeld en gooiden notaris Wouters grafsteen meermaals omver! Toen

werd besloten om deze maar aan de muur van het midden van het koor vast te metselen zodat de man eindelijk aan zijn eeuwige rust kon beginnen. Te Poppel had graaf du Bus een eigendom, namelijk De Pannenhoeft. Wanneer zijn vrouw daar een tijd verbleef stuurde men 's zaterdags de hond naar Weelde. Het beestje kreeg eten en liep dan met de krant aan zijn nek gebonden terug van Weelde naar de Pannenhoeft. Zo speelde hij postbode. Toen notaris Wouters gestorven was heeft du Bus de Pannenhoeft verkocht. Zijn vriend was dood en hij vond dat hij hier verder niets meer te zoeken had.

3. Rekenen met boerenkrijt

In de Hollandse tijd (1815-1830) bestond er een speciale manier van rekenen die werd toegepast door en voor mensen die bijna of helemaal niet konden lezen of schrijven. Wel kenden deze mensen de Romeinse cijfers van de klok. Joanna de Bie (°Zundert 1889, †Weelde 1982) heeft dit genoteerd. Men rekende altijd op een plank, een lei, de toonbank of op een balk. Alles gebeurde met krijt. Zo was het gemakkelijk om iets bij te schrijven of het weer uit te vegen. Was alles uit- en afgerekend (betaald) dan veegde men alles af en bleef er niemand "in het krijt staan". Centraal stond de stuiver. Het geheel zag er als volgt uit:

Schrijfwijze

een gulden=	100 centen=	20 stuivers	<u>X</u>
een halve gulden=	50 centen=	10 stuivers	X
een kwartje=	25 centen=	5 stuivers	V
een stuiver=	5 centen=	1 stuiver	I
een cent			O
een halve cent			<u>O</u>

Had men bij het optellen twee halve centen dan veegde men de strepen en één nul weg, zodat men een cent (het teken O) had. Had men vijf centen (OOOOO) dan veegde men de nullen weg en verving men ze door het teken voor een stuiver (I dus). Bij vijf stuivers (I I I I I dus), vegen en vervangen door het teken voor een kwartje (een V). Twee kwartjes (V V) werden vervangen door een halve gulden (X) en in plaats van twee halve guldens kwam er het teken voor de gulden bij.

Een voorbeeld:

fl. 1,81 1/2 = één gulden, eenentachtig en een halve cent

Het zou dus als volgt gegaan zijn:

Een gulden komt overeen met het teken X

Een en tachtig cent komt overeen met 50 cent + 30 cent (25+5) + 1 cent ofwel X V I O

Een halve cent wordt als volgt voorgesteld: O

Het resultaat is dus: X X V I O O

4. De piste of velodrom

Bij de opkomst van de fietsen te Weelde werd er onmiddellijk een "veloclub" (fietsclub) gesticht. Er kwamen wielrenners die koersten. Natuurlijk werd er ook wel eens gedronken en liep de fantasie tussen pot en pint af en toe hoog op. Op een zeker ogenblik had men het zelfs al over het oprichten van een veldodrom. Op een akker van Bols, tegenover de brouwerij en op de plaats waar nu het gemeentehuis staat had men zelf paaltjes geslagen waar de piste komen zou. Zij was dan dicht bij de brouwerij en men kon de bierleiding onder de straat door leggen van brouwerij tot piste... De fanfare had een flinke mars waarop pastoor Kolen woorden gemaakt had. Dat ging als volgt:

Kom Sus en Peer en Jan en Sjo en Mie Katrien,

Van bommela, bommela, bom.

Kom eens naar Weelde zien.

Zie ze rollen, zie ze bollen bommelabom,
op onze nieuwe velodrom.

trio

Ach hoe plezant
is 't in ons Kempenland.
Nergens brouwt men beter bier.
Nergens straf-re Bock als hier.
Ravels heeft ne pier,
Turnhout de Madelon
en in Poppel staat de toren krom.
Maar te Weld krijgen z'een velodrom.

Na een uitvoering van een toneelstuk plus muziek door de fanfare in de zaal, begon men dit stukje te zingen op toneel. Het gevolg was een flinke ruzie in de zaal met de wielrenners. Het zat er bijna bovenarms op. Later is de fantasie over een velodrom echter stilaan weggebleven.

5. Iedere rat om beurt

Van Eyndhoven stond bekend om zijn straffe verhalen. Hier volgt er zo een. Op een zekere avond hoorde hij dat er in huis iets rommelde. Hij trok de deur van de slaapkamer open en jawel. Onder de zoldering, waar aan de latten de worst hing te drogen zat een hele kolonne ratten. Nu was de ene rat op de andere geklommen en ze waren van de worst aan het eten. Zodra de bovenste rat genoeg had, daalde deze voorzichtig af en ging onderaan staan. Zo ging het verder tot alle ratten hun beurt hadden gehad!

6. Borrelen voor 5 centen

Twee cafébazen in de Straat gingen elke dag verscheidene malen over en weer om elk twee borreltjes te drinken. Dat kostte vijf centen. De eerste baas betaalde aan de tweede, die de 5 centen (10 centiemen) in zijn "zipzakske" stak. Een tijdje later ging de tweede naar het café van de eerste. Zij dronken weer een paar borreltjes en de 5 centen verhuisden van zipzak. Zo ging dat verscheidene malen per dag. De twee cafébazen waren op een jaar zeer vele malen zat en het kostte hen uiteindelijk toch niet meer dan die 5 centen. 5 centen op één jaar.

7. Lapsus linguae (= een verspreking)

In de eerste wereldoorlog (1914-1918) werd er aan het front van Montenegro hard gevochten. Op een zeker ogenblik hadden de geallieerden de Dardanellen, een landengte tussen de Egeïsche Zee en de Zee van Marmora bereikt. Iemand die het bericht ook had gehoord riep uit: "Er wordt nogal gevochten aan het grond van Monneke Negro! Ze zijn al aan de dertien ellen!"

8. De profetie

Jef Jonkers uit de Meir wist te vertellen dat er een profetie bestond met daarin vermeld voor Weelde: "Gelukkig landeken gelegen aan den Keutelenberg". En die lag in de Meir. Vlak bij hem dus.

9. Keien in de hei

Men vertelde immer dat de keien in de heide groeiden. Zij lagen in een grote meet van de Overheide tot in Poppel op Nieuwkerk, soms maar 200 meter breed maar zij waren er. Een verhaal. Op Nieuwkerk moest een stuk grond afgepaald worden door een landmeter. Hij zette voor de aanduiding de stokken en om een meerkei te leggen begon Toon Severijns te graven. Intussen had Walschots uitgelegd hoe de keien groeiden en zich vermenigvuldigden. In een grote kei kwamen er sprongetjes (scheurtjes). Dit kon dan weer groeien tot grotere keien. Toen Toon Severijns op een steen stak riep hij Walschots en zei: "Kom eens kijken! En dat is nu een beerkei."

